...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

...БУРЯАД ҮНЭН

46-дахи жэлээ гарана

№ 149 (12053)
1969 оной
июниин 28,
суббото

Сэн 2 мүнгэн

...С-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...ОММУНИС БА ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ ПАРТИНУУДАЙ ...УЛАСХООРОНДЫН ЗҮБЛӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

...С-эй ЦК-гай Пленумэй 1969 оной июниин 26-да баталагдаһан тогтоол

...ис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын ...дүнгүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай Генеральна сек...эр Л. И. Брежневэй элидхэлые шагнажа зүбшэн ...ПСС-эй ЦК-гай Пленум хадаа дэлхэйн коммунис ... нягта жагсаалые бэхижүүлхэ зорилгоор КПСС-эй ...литбюрогой бэелүүлдэг политическэ хараа шугамые, ...л ябуулгые, мүн коммунис ба хүдэлмэришэнэй пар... 1969 оной июниин 5-һаа 17 хүрэтэр Москвада бо...хоорондын зүблөөн дээрэ КПСС-эй делегациин хэ...эрие бүрин хүсэдөөр һайшаана.

... ЦК-гай Пленум иигэжэ тоолоно. Коммунис ба ...эдэй партинуудай уласхоорондын зүблөөн комму...мэришэнэй ба бүхы сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй ехэ ...лоо. Зүблөөн хадаа дэлхэйн бүхы демократическа, ... бодолто хүсэнүүдэй эгээн лэ үргэн нэгэдэмэл ...дта үндэһэлэн, империализмда эсэргүү тэмсэл ... дэлгэрүүлгэдэ угаа ехэ нүлөө үзүүлхэ. Зүблөөн ...ксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализ...онуудые баримталан, уласхоорондын коммунис хү...нягта жагсаал бэхижүүлхэ замдахи шухала шата ...өө.

...рэлтэй ерээдүйтэй холбоотой хүдэлөөнэй хуби ...лөө угаа ехэ харюусалгатай байһанаа коммунис ...эришэнэй партинуудай мэдэрдэг байһые олоороо ...айгаар зүблөө зарлаһан баримта үнэмшэстэйгөөр ...үгэнэ. Зүблөөнэй ниитын аша туһын тулада ком... хүдэлмэришэнэй партинуудай нягта жагсаал, нэ...ахa эрмэлзэлгын бүри ехээр гаргагдадаг боложо ...лөөнэй бүхы хүдэлмэри харуулаа. Хүдэлөөнэй ...а туһатай парти бүхэнэй аша туһа таһаршагүй ...байна бшуу. Энэ эрмэлзэлгые хүгжөөн бэхижүүл...ондэ бэлдэхэ ба тэрэниие үнгэргэхэ онол арга...аа. Эдэ онол арганууд ямар байгааб гэхэдэ, асуу...адгүйгөөр, демократическа ёһоор зүбшэн хэлсэг...р, үнэхөөрөөл нүхэр ёһоной тэгшэ эрхэтэй харил...улагдажа, документнүүд хамтын һанамжаар ха...ёогдоо.

...й баталан абаһан документнүүд хадаа дэлхэйн ...хүдэлөөнэй мүнөөнэй шатын зорилгонууд болон ...эглэжэнүүдтэ, мүн империализмда эсэргүүсэн, ...национальна ба социальна сүлөөрэлгын түлөө, эб ...й, демократиин, социализмын түлөө тэмсэл шан...рилгонуудта тааралдана.

...с хүдэлөөнэй угаа ехэ дүй дүршэл зүблөөнэй до... соо, тэрээндэ хабаадагшадай хэлэһэн үгэнүүд соо ..., мүн мүнөөнэй дэлхэйн хүгжэлтэдэ гүнзэгы ехэ ...эгдээ, марксизм-ленинизмын теоридо шухала туһа ...улагдаа.

...эй шатада империализмда эсэргүү тэмсэлэй зорил...коммунис, хүдэлмэришэнэй партинуудай, империа...ргүү бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэмэл ябуулга» гэһэн ...үблөөн баталан абаа. Энэ документ угаа шухала ...ртай. Дэлхэйн хүгжэлтын гол шэглэлэй урда мэтэ ... ба социализмын, эб найрамдалай ба национально-... хүдэлөөнэй хүсэнүүдээр тодорхойлогдодог бай...шагүй баримта документ соо онсолон тэмдэглэг...периализмда эсэргүү бүхы тэмсэлые шэнэ, бүри ... хэмжээндэ гаргаха замууд, бүхы дэлхэй дээрэ ... арад зоной нэгэдэмэл ябуулгануудые бодотоор эм...муд документ соо заагдаһан байна.

... хүгжэлтые, империализмын ээрхэг түримхэй ... удхые ба тэрээнһээ гаража магад хойшолонгүү...истско-ленинскэ ёһоор шэнжэлэлгэ империализмда ...нэгэдэмэл ябуулга хэхэ тодорхой хараа бодолтой ...оо һайнаар тааруулагдаһан байна. Энэ хадаа мү...эй гурбан гол революционно хүсэнүүдые—дэлхэйн ...н оронуудые, уласхоорондын хүдэлмэришэн ан...ональна-сүлөөрэлгын хүдэлөөе нягтаар жагсаахын ...лые бүри ехэ зорилго хүсэнгеэр хэхэ арга олгоно.

...ализмда эсэргүү, революционно бүхэдэлхэйн хүдэ...эг тулгууринь социалис байгуулалта болоно гэжэ ...дяад лаблаа. Социалис оронуудай саашанхи түй...аа, тэдэнэй нягта жагсаалһаа, ниитын шэнэ бай... бүхы арга боломжонуудые зонхилхы партинуу...элгэһээ хуушан дэлхэйтэй шэнэ дэлхэйн амжал...үрилдэн тэмсэлгэ шиидхэхы ёһоор дулдыдаха ...эһээ дэлхэйн социализмын оронуудые бэхижүүл...ролдолго хадаа дэлхэйн революционно хэрэгүүдые ...тухай, империализмда эсэргүү үрэ ехэтэй тэмсэл ... оролдолго нэгэн доро бололсоно.

... интернационализмын гол ёһонуудые шууд сэ...үлгэ социалис гүрэнүүдэй национальна ба интер...а зорилгонуудые зүбөөр тааралдуулга, аха дүү...ан туһалалсалгые ба бэе бэеэ дэмжэлсэлгые хүг...шэ социалис оронуудые улам нягтаар жагсааха ... шэглэлынь боложо үгэнэ гэжэ зүблөөн гэршэлэн ...циализмые хамгаалга коммунистнуудай интернацио...лга болоно гэжэ хүдэлөөн ехэ шууд сэхээр мэ-

...ионно тэмсэлэй мүнөөнэй шатадашье гол хүгжөө...үүлэн эмхидхэхы хүсэн бологшо хүдэлмэришэн ...ргые зүблөөн онсолон тэмдэглээ. Ажалша таря-шадай, түрүү үзэл бодолто интеллигенциин, залуушуулай ехэ революционно арга боломжые, капиталис оронуудтахи бүхы демократическа, империализмда эсэргүү хүдэлөөнэй удха шанарые, дэлхэйн революционно хүгжэлтэдэ Ази, Африкын, Латиин Америкын арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй бүри ехэ үүргэ дүүргэдэг боложо байһые зүблөөн тэмдэглэһэн байна.

Империализмда эсэргүү, эб найрамдалай түлөө тэмсэлые хүдэлмэришэн ангиин эсэсэй зорилгонуудай түлөө тэмсэлтэй, социальна байгуулалта бологшо капитализмда эсэргүү, өөһэдынгөө оронуудта социализмын ба коммунизмын илахын түлөө тэмсэлтэй коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинууд таһаршагүйгөөр холбодог гээд зүблөөн тусгаар онсолон тэмдэглээ.

«В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ой тухай» зүблөөнэй баталан абаһан хандалга тон шухала удха шанартай. Ленинизмдэ коммунистнуудай хододоол үнэн сэхэ байлга документ соо лаблагдаһан, ленинизмын бүгэдэ ниитын уласхоорондын удха шанар онсолон тэмдэглэгдэһэн байна. Уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлэй соёл сурталайнь үндэһэ һуури тобшоор найруулан хэлэгдэнхэй. Ленинизмын үзэл суртaлые үргэнөөр тайлбарилхын тулада ленинскэ ойе хэрэглэхэ, олон түмэн коммунистнуудай дунда соёл сурталай хүдэлмэри шангадхаха зорилго коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай үмэнэ хандалга табина.

Зүблөөнэй бусад документнүүдэй шухалын шухала удха шанартай байһые КПСС-эй ЦК-гай Пленум тэмдэглэнэ. «Вьетнамда бэеэ даанхай байдал, эрхэ сүлөө, эб найрамдал хангаха!» гэһэн уряа зүблөөн баталан абаа. Энэ уряа хадаа коммунистнуудай дайшалхы пролетарска һанал нэгэдэлгые. вьетнам арадые дэмжэхын тулада хамтын ябуулгануудые саашадаашье хэхээр тэдэнэй шиидэнги байһые бүхы дэлхэйн хүн зондо харуулаа.

«Эб найрамдал хамгаалха уряа» коммунис хүдэлөөнэй империализмда эсэргүү дайшалхы заншалые үргэлжэлүүлнэ. Мүнөө үе сагай эгээн шухала асуудалнуудай нэгэнэй талаар уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй юрэнхы хараа бодол документ соо тодорхойлогдонхой. Энэ хадаа дэлхэйн термоядерна дайн байлдаае зайсуулхын түлөө тэмсэлдэ эгээн лэ үргэн демократическа ба эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ зорилготой хараа бодол мүн.

Социализмын хараа бодолые бэхижүүлхэ, империализмда эсэргүүсэн, өөрынгөө социальна ба национальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэжэ байһан арадуудые бүхы хэмжээгээр дэмжэхэ, мүн эб найрамдал, арадуудай аюулгүй байдал хангаха, термоядерна дайн байлдаае зайсуулха, ондо ондоо социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонуудые батадхаха зорилгоор КПСС-эй, Совет гүрэнэй бэелүүлдэг политика зүблөөнэй документнүүд соо, мүн тэрээндэ хабаадагшадай хэлэһэн үгэнүүд соо үргэнөөр дэмжэгдэһые Пленум ехээр һаналаа ханан тэмдэглэнэ.

Гараһан арсалдаа алгасалдаануудые зайсуулха, коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые бэхижүүлхэ талаар марксистско-ленинскэ партинуудай хараа шугамай зүб байһые зүблөөн лаблаа. Энээниие түйлаха зам хадаа империализмда эсэргүү хамтын ябуулга, аха дүү партинуудай хоорондохи холбоо барисаае али болохоор үргэдхэлгэ, партинуудай теоретическа хүдэлмэриие согсололго, марксистско-ленинскэ теориие хамгаалалга ба тэрэниие творческоор хүгжөөлгэ болоно.

Ревизионизмда, хуушарһан үзэлдэ, национализмда эсэргүүсэн, марксизм-ленинизмын арюун сэбэр байхын түлөө шууд сэхэ тэмсэл компартинуудай зэргэнүүдые, коммунистнуудай интернациональна нягта жагсаалые бэхижүүлхэ, бүхы революционно хүдэлөөндэ бидэнэй дүүргэдэг үүргые дээшэлүүлхэ шухала нүхэсэл болоно гэжэ зүблөөнэй хэһэн тобшолол ехэ удха шанартай гээд КПСС-эй ЦК-гай Пленум тоолоно.

КПК-гай мүнөөнэй хүтэлбэриин гадаадын политическэ хараа шэглэл, тэрэнэй эб эмхи алдахуулдаг политика диилэнхи олонхи аха дүү партинуудай зүгһөө эрид шангаар буруушаагдаа гэжэ зүблөөн дээрэ һанамжануудаа мэдэлсэлгэ үнэмшэстэйгөөр харуулаа гээд КПСС-эй ЦК тэмдэглэнэ.

Зүблөөн дээрэ КПСС-эй делегациин хэлэһэн үгэнүүд соо найруулагдаһан хараа бодолые Пленум нэгэн һаналтайгаар лаблана. Хитадай мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэдэй антиленинскэ үзэл бодолдо эсэргүү, тэдэнэй можо болохо политикада, дээрэнхы хархис гадаадын политическэ хараа шэглэлдэ эсэргүү эбсэшэгүй тэмсэл КПСС хэхэ байна. Коммунизм байгуулжа байһан совет арадай аша туһые али бүхы халдалгануудһаа хамгаалхын тулада КПСС бүхы юумэ хэхэ. Тиихэтэй хамта совет ба хитад арадуудай шухала эрмэлзэлгэнүүдэй адли байһые КПСС анхаралдаа абалсана. Хитад арад тушаа совет арадай хани ёһоной мэдэрэлтэйгээр хандадаг байһые хэбээрнь үлөөхые, дэмжэхые КПСС саашадаашье эрмэлзэхэ. Советскэ Союзда, бусад социалис оронуудта хитад арадай баһал иимэ мэдэрэлтэйгээр хандадаг байһаниинь сохомтой.

Советскэ Союзай коммунистнууд ба ажалшад дэлхэйн коммунис хүдэлөөнтэй интернациональна талархалтай байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ, манай партиин политикые хүсэдөөр дэмжэнэ гээд Пленум тэмдэглэһэн байна.

Өөрынь хүгжэлтэдэ зарим бэрхэшээлнүүдэй тохёолдобошье, коммунис хүдэлөөн хадаа империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй дайшалхы манлай, мүнөө үе сагай эгээн лэ түгэлдэр, политическэ хүсэн болоно гэжэ коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөн үшөө дахин харуулаа.

КПСС-эй ЦК-гай Пленум иигэжэ тогтообо:

1. «Мүнөөнэй шатада империализмда эсэргүү тэмсэлэй зорилгонууд ба коммунис. хүдэлмэришэнэй партинуудай, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэмэл ябуулга»; «В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ой тухай» хандалга; «Вьетнамда бэеэ даанхай байдал, эрхэ сүлөө, эб найрамдал хангаха!»; «Эб найрамдал хамгааяха уряа» гэһэн зүблөөнэй документнүүдые һайшааха.

2. Марксизм-ленинизмдэ, пролетарска интернационализмда шууд сэхээр үндэһэлэн, уласхоорондын коммунис хүдэлөөе нягтаар жагсааха талаар КПСС-эй бэелүүлдэг шууд сэхэ хараа шугамые зүблөөнэй дүнгүүдтэ түшэглэн үргэлжэлүүлхэ, бүхы шатаар коммунис партинуудтай холбоо барисаагаа али болохоор хүгжөөхэ, буржуазна үзэл бодолдо эсэргүүсэн, марксистско-ленинскэ һургаалай арюун сэбэр байхын түлөө. мүн баруунай ба «зүүнэй» үзэл бодол баримталдаг ревизионизм болон национализмтай тэмсэл хэхэ.

3. КПСС-эй ба Советскэ правительствын гадаадын политическэ хараа шугамые КПСС-эй ЦК-гай Пленум һайшаана. Империализмда эсэргүү хүсэнүүдэй хамтын тэмсэлдэ социалис хани нэгэдэлэй оронуудай хүсэ шадалые болон нягта жагсаалые бэхижүүлгэдэ СССР-эй гадаадын политика шухалын шухала үүргэ дүүргэдэг, саашадаашье дүүргэхэ, империализмын ээрхэг түримхэй түсэбүүдые таһалдуулха, эб найрамдал аршалан хамгаалха, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонуудые батадхаха, мүн арадуудай сүлөөрэлгын тэмсэлые дэмжэхэ үрэ ехэтэй арга зэбсэг боложо үгэхэ.

4. СССР-тэ коммунизм байгуулгада, империализмда эсэргүү тэмсэлдэ ба революционно хэрэгэй хүгжэлтэдэ экономическа амжалтануудай, научно-техническэ түйлалтануудай болон ороноо хамгаалха шадабариие бэхижүүлгын тусгаар шухала удха шанартай байһые хараадаа абан, КПСС-эй ЦК-гай Пленум хадаа гүрэнэй түсэбүүдые, табан жэлэй даалгабаринуудые дүүргэлгые хангаха шухала байһанда, наука, культура ба искусствын талаар шэнэ амжалтануудые түйлалгада партийна, советскэ ба ажахын органуудай тусгаар анхаралые хандуулна. Үйлэдбэриие улам ашаг үрэ ехэтэй болгохо, научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин предприятинуудые түргэнөөр ашаглалгада үгэхэ, бүри һайнаар хэрэглэхэ, бии байһан арга боломжонуудаа эгээн лэ ехээр үйлэдбэри дээрэ ашаглаха хэрэгтэ предприятинуудай, барилгануудай, совхоз ба колхозуудай коллективүүдэй гол хүсэлэл оролдолго зорюулагдаха ёһотой.

5. Уласхоорондын зүблөөнэй дүнгүүдтэй дашарамдуулан соёл сурталай хүдэлмэри шангадхаха гэээшэ шухалын шухала зорилго болоно. Зүблөөнэй дүнгүүдые, тэрэнэй баталан абаһан документнүүдые тайлбарилха талаар партийна организацинуудай бүри эдэбхитэй хүдэлмэри дэлгэрүүлхэнь, энээнэй тулада хэблэл, радио, телевидени, лекцинүүд болон бусад онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэнь шухала.

6. Совет патриотизмын үзэлөөр, социалис оронуудай арадуудтай, өөрынгөө социальна ба национальна сүлөөрэлгын түлөө, демократиин, эб найрамдалай ба социализмын түлөө тэмсэжэ байһан бүхы арадуудтай хани барисаатай, аха дүүгэй холбоотой, интернациональна талархалтай байха үзэлөөр манай арадые хүмүүжүүлхэ КПСС-эй хараа шугамай хубилашагүй байһыень ЦК-гай Пленум баталан гэршэлнэ. Өөрынгөө партиин ба ороной түлөө омогорхолой мэдэрэлтэй. тэдэнэй һалбаран хүгжэхын тулада бүхы хүсэ шадалаа зорюулхаар бэлэн байха, СССР-тэ коммунизм байгуулгын интернациональна удха шанарые гүнзэгыгөөр ойлгохо гэээшэ ушар ёһо мэдэдэг совет эрхэтэдэй эдэ бүхы шэнжэ шанар мүнөөнэй эрхэ байдалда илангаяа шухала болонхой.

7. Мүнөө үе сагай асуудалнуудые, дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй юрэнхы жама ёһон ба онсо өөрэ талыень гүнзэгы теоретическээр согсолхо, социализм ба коммунизм байгуулгын, дэлхэйн коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй империализмда эсэргүү тэмсэлэй шухалын шухала теоретическэ асуудалнуудаар тодорхойлолтонуудые хэхэ талаар научна хүдэлмэриие али болохоор хүгжөөхэ гэээшэ зүблөөнэй дүнгүүһээ хэгдэхэ шухала тобшололнуудай нэгэн болоно. Энэ зорилгоор уласхоорондын теоретическэ конференцинүүдые, семинарнуудые үргэнөөр эмхидхэдэг байха шухала.

8. Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй дүнгүүдые республиканска, хизаарай, областной, окружной, городской, районно партийна организацинуудай эдэбхитэдэй суглаанууд дээрэ, эхин партийна организацинуудай суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэхэ. Зүблөөнэй материалнуудые коммунистнуудай гүнзэгыгөөр шудалан мэдэлгые эмхидхэхэ.

* * *

Шэнэ общество байгуулгада Советскэ Союзай түйлаһан амжалтануудай угаа ехэ удха шанарые хараадаа абан, КПСС-эй ЦК хадаа коммунис байгуулалтын агуу ехэ түсэбүүдые бэелүүлхын түлөө, манай партиие, Совет гүрэниие байгуулагша В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе эрхимээр угтахын түлөө бүри шэн зоригтойгоор тэмсэхыень бүхы партийна организацинуудые, бүхы коммунистнуудые, бүхы совет арадые уряална.

АХА ДҮҮ ПОЛЬШЫН ВЫСТАВКЭ МОСКВАДА НЭЭГДЭЭ

«Польшын Арадай Республикын 25 жэл» гэһэн һайндэрэй промышленна выставкэ июниин 26-да Москвада, СССР-эй ВДНХ-гай дэбисхэр дээрэ баяр ёһололой оршон байдалда нээгдээ. Энэ хадаа арадай Польшын хилын саана эмхидхэһэн бүхы выставкэнүүдһээ эгээн томонь болохо юм. Хамта 27 мянган дүрбэлжэн метр тухай газар дээрэ Польшын 500 шахуу предприятинууд машина, түхеэрэлгэ, арад зоной үргэн хэрэглэлэй эд бараа харуулна.

Бүхэсоюзна худалдаа наймаанай палатын президиумэй түрүүлэгшэ М. В. Нестеров выставкэ эмхидхэгшэдые амаршалба.

Выставкын нээгдэхэ дээрэ Польшын правительственна делегациие толгойлогшо, ПОРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо П. Ярошевич, мүн КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров гэгшэд үгэ хэлээ.

(ТАСС)

ЗУНДАА ҺҮ ЕХЭЭР ҺААХЫН ТҮЛӨӨ

МҮРЫСЭЕ, ХЭМНАЙ ИЛАГШААБ?

Бэлшээриин үедэ адууһа малайнгаа ашаг шэмэ дээшэлүүлжэ абахын тула Буряад оронойнмнай малшад социалис ёһоор мүрысэн ажалладаг заншалтай. Мүнөө хура бороогоор хомор, ган гасуур жэлэй боложо байхада малайнгаа шэмэ дээшэлүүлхын тула үүсхэл оролдолго гаргаха гэээшэ илангаяа удха шанартай. Эгээл тиимэһээ ехэ һүнэй түлөө мүрысэн ажаллахые уряалһан Кабанскын совхозой, Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхозой малшадай үүсхэлые манай һаалишад болон үхэр адуулагшад һайшаан дэмжэнэ.

Зунай сагта, мүн бүхэли 1969 ондо, һү һаали дээшэлүүлхэ талаар республикын түрүү ажахынуудай, малшадай абаһан социалис уялганууд манай совхозой һү һаалиин бүхы гүүртэнүүдэй коллективүүдэй дунда зүбшэн хэлсэгдэжэ, июниин 1-һээ октябриин 1 болотор бүхы совхозоороо үнеэн бүриһөө 1100 килограммһаа бага бэшэ һү һааха гэжэ шиидэбэ. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтаха мүрысөөндэ оролсоод, һү һааляа дээшэлүүлхэ арга боломжонууд бии гэжэ совхозоймнай малшад мэдүүлнэ.

— Байгша оной 5 һара соо манай гүүртынхид үнеэн бүриһөө 954 килограмм һү һаагаа. Мүнөө үнеэн бүхэн сүүдхэдөө 8—9 литр һү үгэнэ. Зунай дүрбэн һара соо үнеэн бүриһөө 1200 килограмм һү һаахамнай дамжаггүй. Ехэ һүнэй түлөө мүрысэе, илажашье болохобди,— гэжэ совхозой 4-дэхи отделениин Центральна гүүртын үхэр адуулагша Александр Курмазов һаалишадай суглаан дээрэ хэлэбэ.

Һү һааляа эрид дээшэлүүлхэ арга боломжо үнэхөөрөөшье манда бии. Талын бэлшээриин бирагүйшье һаань, ой модон соогуурхи үбһэ ногооной ургаса яһала һайн.

Жэлэй эхинһээ хойшо июнь һара гаратар үнеэн бүриһөө 831 литр һүн һаагдаа. Май һарадашье һү һааляа дээшэлүүлжэ шадаһан һаалишад олон. Жэшээнь, һаалишад: Б. Батомункуева —280, Б. Банщикова—265, Д. Дашиева—245 литр һү үнеэн бүриһөө һаагаа.

Һаалишадайнгаа габьяата ажалай аша туһаар совхоз гүрэндэ һү тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоо урид дүүргээ. Түсэбэй ёһоор 10.600 центнер һү гүрэндөө тушааха аад, июниин 20-ной дүнгөөр 13.450 центнер һүн бэлэдхэлэй пунктда оруулагдаа.

Үбэлжэлгын үедэ һү һаали доошолуулхагүйн түлөө тэмсэлэй охин мүнөөшье бууранагүй. Гүүртэ болон һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөн шэнэ эршэ абажа үргэлжэлүүлэгдээ. Май һараһаа эхилжэ үнеэдээ үдэрэй гурба һаагаад, үдэр һүнигүй ой модон соогуур адуулнабди. Үхэрэй һоно, боргооһондо ядахагүйн тула үдэшэ, үглөөнь унай табигдана. Бэлшээридэ ябаһан мал уһа, дабһаар дуталдадаггүй.

Мяха, һү болон мал ажалай бусад продуктнуудые элбэгжүүлхын тула эмхидхэлэй ба племенной хүдэлмэри нэгэ гол хараатайгаар ябуулагдана.

Манай ажахы һү, мяха абаха шэглэлтэй совхоз юм. Нэгэдэхи отделенимнай мяха абаха шэглэлтэй. Тиимэһээ тэндэ герефордын мяхалиг үүлтэрэй үхэр үсхэбэрилэгдэдэг. Ондоо гурбан отделениимнай үхэрнүүд симменгал үүлтэрэй юм.

Ажахы дотороо үсхэбэрилдэг адууһа малайнгаа ашаг шэмэ дээшэлүүлхын тула илангаяа һүүлшын 3 жэлэй турша соо нилээд ехэ племенной хүдэлмэри ябуулагдаа. Һү һаалиин гүүртэнүүдтэ үсхэбэрилэгдэдэг үнеэдэй олонхинь холимол симментал үүлтэрэй 3-дахи, 4-дэхи үеын болонхой.

Һаалишадай хахад жэл соо хэһэн ажалай дүн багсаалан гаргаха болоо һаа иимэ: 6 һарын турша соо үнеэн бүриһөө 1100 литр һүн һаагдаа. Жэлэй дүүрэтэр үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2500 килограммһаа доошо бэшэ һүн һаагдаха. Эдэ бүгэдые хаража үзэхэдэ, ехэ һүнэй түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсоһон манай малшад республика доторшье бэшэ һаа, аймаг соогоо түрүү һууринуудай нэгые эзэлхэ бэзэ гэжэ найдагдана. Саг эртэ. Мүрысэе, хэмнай илагшааб?

М. ЦЫБИКОВ,
Яруунын совхозой главна зоотехник.

ХАХАД ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаһан Мухар-Шэбэрэй аймагай колхоз, совхозуудай ажалшад һү гүрэндэ тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ. 6 һарын турша соо 45.900 центнер һү тушааха түсэбтэй эндэхи ажахынуудһаа 46.175 центнер һүн бэлэдхэлэй пунктда ороо.

Аймагай ажахы бүхэн һү һааляа нёдондонойхидо орходоо эрид ехээр дээшэлүүлжэ шадаа. Ганса Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз нёдондонойхиһоо 1355 центнер ехэ һү бэлэдхэлэй пунктда тушаагаа. «Искра», «Коммунизм» колхозуудай һаалишадай мүнөө жэл һааһан һү нёдондоной энэ үеынхитэй жэшэхэдэ мүн лэ ехэ.

Зунай сагта, мүн бүхы 1969 он соо һү һаали дээшэлүүлхэ талаар дэлгэржэ байһан социалис мүрысөө эндэхи 12 ажахын һаалишад һайшаан дэмжэнэ. Дулаанай сагые хүсэд дүүрэн хэрэглээд, сагаан эдеэ дэлгэрүүлхын тула нютаг дотороо байһан арга боломжонуудаа дүүрэн элсүүлнэ. Һаалиин гүүртэ бүхэнэй үнеэд үдэр һүнигүй манагдадаг. Талын ногооной бирагүй дээрэһээ мал ехэнхидээ ой модон соогуур адуулагдана.

Малай зуһаландаа гарабашье, үбэлжөөнэйнь тэжээл буйлуулдаг цехүүд хүдэлһэн зандаа. Һаамхай үнеэн бүхэндэ буйлуулагдаһан һолоомо дуран соонь эдеюулхэһээ гадна, литр һүндэ 200 грамм талха таряанай зүйл үгтэнэ.

Б. ЖАМБАЛОВ.

Ехэ һүнэй түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлһэн Кабанскын совхозой, Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхозой малшадай үүсхэлые Б...шүүрэй совхозой һү һаалиин бүхы гүүртэнүүдэй коллективүүд һа...шаан дэмжээ. Энэ зурагта харуулагдаһан Нина Куприяновагай х...дэлдэг Шэбэртын гүүртынхид зунай дүрбэн һара соо үнеэн бүриһ... 1100 литрһээ доошо бэшэ һү һааха гэһэн социалис уялга аба... һайнаар ажаллажа байна.

Н. ДАМБАЕВАЙ фото.

...СМ-эй ОБКОМОЙ ПЛЕНУМ

...р Улаан-Үдэдэ ВЛКСМ-...й ээлжээтэ пленум боло-... дээрэ мяха абалга, гү...алдалгые улам дээшэ-...аар республикын кол-...уудай түсэб, уялгануу-...улхэ хэрэгтэнь комсо-... болон залуушуулай ха-...хай ВЛКСМ-эй обкомой ...екретарь М. Ф. Маханов ...эһэн байна.

...й хоёрдохи асуудалда ...эз шалгалта барилгада республикын комсомольско организацинуудай бэлдэхэ зорилгонууд тухай ВЛКСМ-эй обкомой секретарь Р. Б. Гармаевай элидхэл зүбшэгдэбэ. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойдо дэлгэрһэн мүрысөөндэ комсомольско организацинуудай эдэбхитэйгээр хабаадалсажа бэелүүлхэ зорилгонуудынь тус пленумдэ тодорхойгоор хэлсэгдэжэ, шухала хэмжээнүүд хараалагдаба.

Манай корр.

50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО ЗОРЮУЛАН...

Худөө ажахын бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай анха байгуулагдаһаар табин жэлэйнь ой һая гүйсэбэ. Энэ табин жэлэй түүхэтэ ойн хүндэлэлдэ зорюулан, худөө ажахын ба бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной комитедэй баяр ёһололой пленум байгша оной июниин 27-до республикын Министрнүүдэй Соведэй конференц-зал соо зарлагдаба.

«Худөө ажахын болон бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай табин жэлэй ой ба профсоюзай организацинуудай эмхидхэхы үүргые саашадань дээшэлүүлхэ зорилгонууд» гэһэн профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ С. Б. Бальжинимаевай хэһэн элидхэлые пленумдэ хабаадагшад һонирхолтойгоор шагнаба.

Пленумэй үзэмжэдэ табигдаһан асуудал эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэгдэжэ, саашадаа худөөгэй профсоюзай организацинуудай хүдэлмэриие улам һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалһан тогтоол баталан абтаа.

Пленумэй һүүлээр профсоюзай эдэбхитэй 11 хүдэлмэрилэгшэдтэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамота барюулагдба. Мүн тэрэшэлэн профсоюзай ЦК-гай, облпрофсоведэй, профсоюзай обкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар хамтадаа 105 хүн шагнагдаһан байжа, тэрэ хайраа гартаа абаба.

МЯХА ЭЛБЭГЖҮҮЛГЭ—МҮНӨӨДЭРЭЙ ШУХАЛА ЗОРИЛГО

ШЭНЭ ГУРИМДА ОРОХО ЗАМДАА...

МЯХА ЭЛБЭГ болгохо гэшэ мүнөө үеын шухала асуудалнуудай нэгэн болоно. Энэ асуудал манай ажахын коллективтэ илангаяа сэхэ хабаатай. Юуб гэхэдэ, манай Хүрбын совхоз мяха абадаг мэргэжэлтэй ажахы болохо замда ороһхой. Тиимэһээ ажахын малшадай үмэнэ харюусалгатай заатагүй шиидхэхэ зорилго табигданхай.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар Коммунис партиин ба Совет правительствын һүүлэй үедэ абаһан хэдэ хэдэн хэмжээнүүдэй ашаар туһаар мяха абалгаар, гүрэндэ тушаалгаар горитойхон алхам урагшаа хэгдээ. Энээнии хэдэн жэшээгээр баримталжа болоно. Мяха абалгын дээшэлгэ нэн түрүүн малай тоо толгойн үдэһэнһөө (илангаяа үхэрэй) дулдыдахань мэдээжэ. Манай совхоз үхэрэйнгөө тоое (энэ гол һалбаримнай) һүүлшын гурбан жэлэй туршада 800 шахуу толгойгоор олон болгооһди.

Иимэ ургалта мяха абалга ба гүрэндэ тушаалгые нилээд урагшань татаа. Жэшээнь, 1965 ондо 3758 центнер мяха бэлэдхэлдэ үгэһэн байбал, нёдондо 4200 центнер болгооһди. Харин энэ жэлэймнай түсэб 1255 центнерээр ехэ. Мал үдхэхын түлөө хүдэлмэри ябуулха зуураа, буруу, хяналтагүйдые һайн харууһанда табиха, түргэн түлжүүлхэ, тарагалуулха гэжэ оролдолго гаргагдаа. Тэрэ хүсэлнай яһала гэмгүй үрэ дүн харуулаа. Хэрбээ 1965 ондо гүрэндэ тушааһан үхэрэй шэгнүүр дунда зэргээр 250 килограмм таташан һаа, 1968 ондо 308 болоо. Энэ жэлдэ 320 килограммда хүргэхэ зорилготойбди. Энэ дабшалгаяа алдангүй, үшөө оролдожо хүдэлөө хадаа табан жэлэй һүүлшын жэлдэ гүрэндэ мяха тушаалгые 6450 центнертэ хүргэхэ аргатайбди. Иимэ уялга абанхайшьебди. Тэрэ хараалһанаа хүсэлдүүлээ хадаа һүүлэй хоёр жэлдэ мяха гүрэнэй бэлэдхэлдэ үгэлгые 2250 центнерээр дээшэлүүлхэ арга боломжотой болонобди.

Энэ зориһоноо бэелүүлхын тула совхозой парткомбо ба дирекци хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулгануудые хараалаа. Тэдэнэй бэелүүлжэ байна. Мяха абалгада хохидол үзүүлдэг юумэн хадаа эхэ малай һубайралга болоно. Энэ дутагдалда эсэс табиха шухала. Мэдээжэ зорилго. Бидэ мүнөө үнеэдые барлаанда байлгажа, ороондо оруулха эмхидхэл тогтоогообди. Бүхы буханууд (дала гаран толгой) ами аминдаа харууһалагдана. Гүүртэ бүхэндэ бухануудые харадаг хүнүүд хүдэлдэг. Тэдэ хүнүүд үнеэдые үрэжүүлгын бүридхэл хэхэ харюусалгатай шүүрнүүд. Үнеэдэй үрэжэһэн, үрэжоотүйе шалгаха хүдэлмэри мүн тэдэнэртэ даалгагданхай.

Хоёрдохи шухала зүйл гэхэдэ, үхэрэй үүлтэр һайжаруулха асуудал болоно. Манай эндэ гол үүлтэр болгон, казахай малаан толгойто улаан зүһэтэ үхэр үдхэбэл эгээл һайн. Иимэ үүлтэрэй 13 бухатай, арбан шэнэ түрэхэ үнеэтэй болоод байнабди. Иимэ үүлтэрэй шуһа холиһон зуу гаран эмэ үхэр тусхай гүүртэ болон суглуулагданхай. Энэ хадаа ерэхэ сагаймнай асуудал шиидхэхэ гол һуудаһан болохо зэргэтэй.

Үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хэрэгтэ анхарал онсо хандуулагдана. Мүнөө совхоздомнай гурбан пункт хүдэлнэ. Тэрэ пунктнуудта 800 гаран үнеэд таһалагданхай. Гол түлэб симментал, герефорд, казахай малаан толгойто үүлтэрэй бухануудай үрөөр тэдэндэ үрэжүүлгэ хэгдэнэ. Иимэл үүлтэрэй үхэрнүүд манай нютагай эрхэ байдалда таарадаг, һайнаар үдэдэг, түргэн түлжэдэг гэжэ дүй дүршэл гэршэлнэ. Иимэһээ мүноошье тушаадаг үхэрэймнай амидын шэгнүүр 300—350 килограмм таталдаг. Хэрбээ һайнаар тэжээгээ һаа, 20—22 һаратай үхэрые 400—450 килограмм болгожо шадамаар гэжэ һанагдана. Иимэ зорилго табигданаашье. Интэжэл мяха абаагүй хадаа ажахыгаа олзотой болгохонь бэрхэ бшуу.

Зүгөөр мал зүн дэгэжэн томо болохо, таргалха бэшэ. Һайнаар тэжээхэ, харууһалха шухала. Бэрхэ малшад хэрэгтэй. Илангаяа үбэлэй харууһан шиидхэхы һуури эзэлхэ байна. Тугал, бяруунуудые хоног соо килограмм килограммаар нэмээгээгүй һаа, ехээр хараалһан зорилгомнай саарһан дээрэ үлэшэхэнь бүри гайхалтүй. Малшадай оролдосотой ажалай үрэ дүнгөөр 1969 оной хахад жэлэй түсэб үни хада үлүүлэн дүүргэгдээ. Тушаагдаһан үхэр бүхэнэй шэгнүүр 310 килограмм татаба. Толгой бүхэнһөө совхоз 73 түхэригэй сэбэр олзо оруулаа. Мүнөө зунай харууһанай эмхидхэлэй хүдэлмэри гол түлэб хүсэнһөө ороо. Малшад бүхэндэ даабари үгтэнхэй, мүрысэхэ гуримаа бултадаа мэдэнэ. Һара бүхэндэ малынь шэгнэгдэжэ байха юм. Малшадые ажаһуудалайнь талаар хангаха асуудал мүн шиидхэгдэрээ олонхой.

Ерэхэ үбэлжэлгын үедэ үбһэ хулһаар дуталдахагүйн тулада сабшалан һайжаруулха шухала. Сабшалан уһалалга дээрэ 37 хүн, нэгэ оньһожоруулагдамал отряд хүдэлнэ. Таряалан энэ жэлдэ 650 гектараар ургадхагдаа. Зелёнко тарилгые хорооҗо, обёосой талмай 900 гектараар ехэ болгогдоо. Уһалагдамаар бүхы сабшалан нэгэ дахин уһадуулагдаад байна, долоо мянга шахуу тонно наг шэбхэ тараагдаа. Сагай уларилай мүнөөдөө хэдышье муу һаань нёдондонойхиһоо бага үбһэн абтахагүй бэзэ гэжэ бодожо найдажи байнабди.

Гол түлэб үхэр үсхэбэрилхэ, мяха абадаг шэглэлтэй ажахы болохо замда ороһон туладаа малай байрануд хүбилгагдаха, технологи шэнэлэгдэхэ болоно. Гэхэтэй хамта барилгын хүдэлмэри таһалдаада оронхой. Шухала шухала байрануудые «Бурятцелинстрой» трестын 355-дахи ПМК бодхоохо ёһотой аад, харин заримаһаань арсаад байна. Энэ ушар манай байдалда һайнаар нүлөөлтэй аал?

Манай совхоз 7300 гектар бэлшээритэй юм. Тэрэнэй ехэнхи хубинь ой модоной сөөрхой, майла, хада хүблөөр ориподог юм. Ядахадаал хонидоо ой сөөгүүр адуулна бшуубди. Иимэ уйтан газартаймнай мэдэжэ байгаад, Дээдэ-Хүрбын лесхоз малаа адуулдаг газартамнай модоной үрэһэ һуулгажархидаг муутай. Тэдэндэ тарилга хэхэ газар ондоо тээгүүр ороо бии даа. Жэшээнь, Шэбхээһэндэ 120 буруу байлгадаг эгээл һайн бэлшээриемнай нигэжэ эзэлжэрхёо. Үшөө тиихэдэнь «тарилгымнай гэшхэбэт» гэжэ хэлээд, яла тохожо һуудаг хүршэтэйбди. Энээнии нийтын хэрэгтэ хуулита ёһоор хандадаг зүйл гэжэ яажа хэлэлтэйб.

Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшадай уряае хүндэтэйгөөр хүлеэн абаһан манай үхэршэд зунай зулгы һайхан, хүхэ ногооной сагта толгой бүхэнине зуун килограммаар нэмээхэ уялга абанхай. Хэлэһэндээ хүрэхэшье байха.

В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойе амжалтатайгаар угтахые хүсэжэ байһан манай совхозой ажалшад шэнэ гуримаар мал ажал эрхилхэ хэрэгээ улам наринжуулха, ёһоорооо мяханай совхоз гэжэ нэрлүүлхэ хүсэлэнтэй. Энэ хэмжээн манай хүтэлбэриие нэгэ мүһэн болгохо, малшадшье нэгэ хүдэлмэридөө мэргэжэхэ байна.

Г. ДАМБАЕВ.
Хоринн аймагай Хүрбын совхозой директор.

„ВОСТОК" БАРЖАНУУД ДАЛАЙДА ТАБИГДАА

СОВЕТСКАЯ ГАВАНЬ. (ТАСС). «Восток» гэжэ гурбан самоходно томо баржанууд далайда табигдаа. Тэдэниие эндэхиин судна заһабаридаг завод бүтээһэн байгаа. Хүсэ ехэтэ мотоортой эдэ суднанууд холын хойто газар нютагуудта ашаа шэрэжэ абаашахын тулада зорюулагдаһан байна. Тиихэдэ тусхай причал түхеэрһэн портнууд тэдэндэ хэрэггүй байха юм.

ТЕХНИЧЕСКЭ МЭРГЭЖЭЛЭЙ ҺУРАЛСАЛДА ҮРГЭН ДЭЛИСЭ

Һаяхан Улаан-Үдэдэ республикын партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан боложо, техническэ мэргэжэлэй һуралсалай һургуулинуудта эрхим мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые бэлдэхэ хэрэг саашадань һайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол зүбшэн хэлсэгдэжэ, шухала хэмжээнүүд хараалагдаба.

I. ЗАЛУУ ҮЕТЭН — ХҮДЭЛМЭРИШЭН АНГИИН ХАЛААН

КОММУНИЗМ байгуулжа байһан совет хүнүүд арадайнгаа ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөжэ байна. Орон доторнай промышленна шэнэ шэнэ предприятинууд жэл бүхэндэ бодхоогдоно, үйлэдбэриин экономико хүгжэнэ. Хүдөө ажахымнай хүсэтэ техникэ зэмсэгүүдээр хангагдажа, колхоз, совхозууд ажал хүдэлмэреэ оньһон аргаар хэдэг болонхой. Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэхэ, арадай ажахын һалбаринуудай урган бэхижэхэ хэрэгтэнь илангаяа хүдэлмэришэд таряашад ехэхэн үүргэ дүүргэнэ. Фабрика, заводуудта, колхоз, совхозуудта тэдэнэр лэ хамаг ажалые хүсэлэн хэжэ, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулна гээшэ.

Совет засагай хүгжэн һалбаржа байха үедэ хүдэлмэришэн, таряашан ангинуудай хоорондохи халуун хани барисаан бэхижээ. Мүнөөнэй хүдэлмэришэд эрдэм бэлигтэй, мэргэжэл шадабаритай боложо, арадайнгаа ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ хаба шадалаа, эдэбхи үүсхэлээ гаргажа байдаг. Манай орон дотор техническэ мэргэжэлэй һуралсал үргэнөөр эмхидхэгдэдэг боложо, жэл бүри тусгаар мэргэжэлтэй болоһон хүдэлмэришэд промышленна предприятинуудта, хүдөө ажахыда ажаллахаяа гарана. Һүүлшын жэлнүүдтэ гансахан Россин Федерацида арба гаран миллион хүн техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудые дүүргэн гараа. Тэдэнэй табан миллионһоо үлүүнь промышленностьда, нэгэ миллион хахад шахуунь транспортда, хоёр миллионнинь хүдөө ажахыда хүдэлжэ байна. Илангаяа залуушуул һуралсалда олоороо хабаадажа, хүдэлмэришэн ангиин халаан боложо, гүрэн түрынгөө табиһан зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлэлсэжэ байна.

Мүнөө манай ороной алишье предприятинуудта, барилга дээрэ, колхоз, совхозуудта техническэ мэргэжэлэй училищи дүүргэһэн олон хүн хүдэлжэ байна. Буряад орондоо алдаршаһан Социалис Ажалай Геройнууд Анисим Аширов, Гармажаб Тучинов, Клавдия Филиппова болон бусад ажалайнгаа замда ороходоо энэ һуралсалда ябажа, тусхай мэргэжэлтэй болоһон байгаа.

Һүүлшын жэлнүүдтэ промышленностьда, хүдөө ажахыда хүдэлхэ мэргэжэл шадабаритай кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ парти, правительствамнай угаа ехэ анхарал хандуулна. Байгша оной апрель һарада КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет тусгаар тогтоол абажа, техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудта залуу үетэниие олоорнь хабаадуулха, һуралсалдань эрдэм наукын түрүү аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ тушаа шухала хэмжээнүүдые хараалба. Энэ тогтоолые яажа бэелүүлхэ, ямар зорилгонуудай шиидхэгдэхэ байһан тухай асуудал һаяхан республикын партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан дээрэ табигдажа, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо **В. А. Сахьяновай** элидхэл зүбшэгдэһэн байгаа.

Мүнөө манай республика дотор техническэ һуралсалай 33 училищи хүдэлжэ байдаг. Тэдээндэ хамта 8 мянга гаран залуушуул һурана. Арбан жэлэй урда тээхи байдалтай сасуулхада, техническэ мэргэжэлэй һургуулинууд 1,7 дахин, һурагшадайнь тоо 2,8 дахин олошоржо, дала гаран янзын мэргэжэлдэ һургажа байна. Илангаяа үйлэдбэриин һалбаринуудай оньһон аргаар хүдэлгэгдэдэг түхеэрэлгэнүүдтэ, барилгада, арад зоной ажаһуудалай эрилтые хангадаг предприятинуудта хүдэлхэ мэргэжэлтэд олоор бэлдэгдэдэг болонхой.

Тиихэдэ училищинуудай материально-техническэ бааза нилээд бэхижэнхэй. Городуудай олонхи училищинууд һайн мастерскойнуудые бэлдэжэ, тэндэнь машина, станогуудые хэрэглэнэ. Хүдөөгэй училищинуудай мэдэлдэ 150 трактор, 79 комбайн, хүдөө ажахын 500 гаран зэр зэмсэгүүд үгтэнхэй. Мүнөөнэй залуушуулые эрхим мэргэжэлтэй болгохо һайн арга байгуулагданхай.

Залуушуулые техническэ мэргэжэлэй һуралсалда үргэнөөр хабаадуулжа, промышленность болон хүдөө ажахыда хүдэлхэ кадрнуудые олошоруулаа һаа, республикамнай табан жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхэ байна бшуу. Гансахан 1969 ондо промышленна продукци үйлэдбэрилгэ нёдондонойхиһоо 7,5 процентээр дээшэлхээр хараалагдана. Барилгада 173,7 миллион түхэриг һомологдоо. 14.500 километр зайда электрын элшэ хүсэ дамжуулха линии татагдаха, 162 километр тө түмэр харгы электрын элшээр хангагдаха байна. Мүн республика доторнай бусад томо томо барилганууд бодхогдохо. Хүдөө ажахыда мелиоративна болон барилгын хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэгдэхэ болоно.

Арадай ажахые хүгжөөхэ асари ехэ түсэбүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ техническэ мэргэжэлтэй болоһон залуушуул ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглэбэ. Тиимэһээ мүнөөнэй залуу үетэн алишье талаараа бэлэдхэлтэйгээр хүмүүжүүлэгдэхэ, коммунис ёһо заншалда һургагдаха болоно бшуу. Буряадайнгаа арадай ажахын ойрын 5—10 жэлэй хүгжэлтые, шиидхэгдэхэ зорилгыень хараадаа абажа, республикымнай техническэ мэргэжэлэй һуралсалай Управлени ехэ хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Табан жэлэй түсэбэй ёһоор техническэ һуралсалай училищинуудта 30 мянган мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд бэлдэгдэхэ байбал, гурбан жэлэй туршада 15,5 мянган хүн һуража гараа. 1970 он болотор энэ түсэбынь дүүргэгдэхэ. Тэрэнһээ гадна үдэшын һуралсалда жэл бүхэндэ 1500 хүн һурадаг болохоор хараалагдана.

Энээнтэй хамта, партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан дээрэ Буряадай техническэ мэргэжэлэй училищинуудай хүдэлмэридэ бии байһан дутуу дундануд элирүүлэгдээ. Юуб гэхэдэ, училищинуудта жэлдээ 6 мянга шахуу залуушуул һуража гарадаг. Илангаяа барилгада, худалдаа наймаанай болон хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха предприятинуудта ажаллаха хүнүүд дуталдана. Түсэбэй ёһоор 1975 он болотор техническэ мэргэжэлэй училищинуудые жэл бүри 11 мянган хүн дүүргэжэ байхаар гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 1,5 дахин олошоруулагдахаар хараалагдаа. Тиихэдэ 1980 он болотор тэрэнь 15 мянганда хүргэгдэхэ болоно.

Эрхим мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые олоор бэлдэхын тулада ойрын жэлнүүдтэ шэнэ училищинууд байгуулагдаха, мүн мүнөө байһан һургуулинууд заһабарилагдажа, бүри олон һурагшадые һургаха арга олгогдохо байна. Ерэхэ хоёр-гурбан жэлэй туршада Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадта, Буряадай барилгын управлениидэ, «Забайкаллес» комбинадта, «Бурятцелинстрой» трестдэ, республикын уһанай ажахын ба мелиорациин министерствэдэ 400—600 хүниие һургажа байха шэнэ комплекснууд түхеэрэгдэхэ.

2. ЕРЭЭДҮЙН ХҮДЭЛМЭРИШЭДЫЕ ЮРЭНХЫ ДУНДА ЭРДЭМДЭ ҺУРГАХА

ТЕХНИЧЕСКЭ мэргэжэлэй һургуулинуудта һураһан залуушуулые юрэнхы дунда эрдэмтэй болголсохо тушаа КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо онсо анхарагдаһан. Юуб гэхэдэ, манай орон дотор техническэ мэргэжэлэй олохон училищинууд 3—4 жэлэй һуралсалтай боложо, тэндэ һураһан залуушуул ажалай мэргэжэл олохынгоо хажуугаар, юрэнхы дунда эрдэм олоҗо гарана. Энэнь һайн талаяа харуулһан байна. Дунда һургуулитай болоһон ажалшад үйлэдбэридэ хүдэлхэдөө, мүнөөнэй шэнэ техникэтэй, орёо нарин автомадуудтай түргөөр танилсажа, ажалай бүтээсые горитой дээшэлүүлнэ. Училищи дүүргэгшэдэй олонхинь түргэн зуураар ажалдаа дүршэжэ, участок болон бригадые хүтэлнэ, ажалай мастернууд болоно.

Тиимэһээ энэ дүй дүршэлые дэмжэжэ, республикымнай управлениин хоёр училищи ерэхэ намарһаа шэнэ программаар һуралсалаа эмхидхэжэ, һурагшадые дунда эрдэмтэй болгохоор хараалаһанхай. Партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ Улаан-Үдын 2-дохи ГПТУ-гай директор **П. А. Оборчук** училищияа 3—4 жэлэй һуралсалда оруулха талаар ямар хүдэлмэри ябуулжа байһанаа һонирхолтойгоор хөөрэбэ.

Буряадай гигант — ЛВРЗ-гэй бааза дээрэ энэ училищи хори юһэн жэлэй саада тээ эмхидхэгдэһэн байгаа. Мүнөө эндэ залуушуул гуша гаран элдэб янзын мэргэжэлдэ һурана. Училищи дүүргэгшэд заводой бүхы цехүүдтэ орожо хүдэлнэ. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бэелүүлхын тулада эндэхи багшанарай коллектив шухала хэмжээнүүдые хараалба. Энэ жэлһээ табан мэргэжэлдэ һураха хүбүүд, басагад, тэрэ тоодо электровозуудай машинистнууд болохо һурагшадта арбан классай программаар ном заагдаха, 3 жэлдэ гү, али зарим мэргэжэлдэ һураха хүнүүд дүрбэн жэл соо байжа, юрэнхы дунда эрдэмтэй болоҗо гараха юм. Мүн тус училищида чертежнигуудай, конструкторнуудай бүлгэмдэ арбан класс дүүргэһэн залуушуул абтажа байна.

Юрэнхы дунда һургуулиин программа шудалжа, аттестат абажа гараха хүнүүдтэ тусгаар кабинедүүд бии болгогдожо, һуралсалай болон материальна хэрэгсэлнүүдээр хангагдажа байна.

Улаан-Үдын 11-дэхи ГПТУ баһал шэнэ гуримда орохоёо байнхай. Энэ училищи авиационно заводто хүдэлхэ хүдэлмэришэдые бэлдэдэг, найман мэргэжэлдэ залуу үетэниие һургана. Тэдэнэй олонхинь энэ жэлһээ шэнэ программаар заалгадаг боложо, училищи дүүргэхэдээ юрэнхы дунда эрдэмтэй болоҗо гараха юм. Гурба-дүрбэн жэлдэ һуража, мэргэжэл олохынгоо хажуугаар, дунда эрдэмтэй болоҗо гараха залуушуулые һургахын тулада училищин юу бэлдэжэ байһан тухай тус училищиин ахалагша мастер нүхэр **Г. Г. Титов** дэлгэрэнгыгээр хэлээ. Мүнөө эндэнь шэнэ кабинедүүд түхеэрэгдэжэ байна. Училищиин найман багшанарай табаниинь дээдэ һургуули дүүргэһэн.

Гэбэшье 3—4 жэлэй һуралсалтай болгогдожо байһан училищинуудта базова предприятинуудайнь зүгһөө, республикын гэгээрэлэй министерствын зүгһөө горитой туһаламжа үзүүлэгдэхэ ёһотой һэн гэжэ суглаан дээрэ анхарагдаба. Энэ жэлдэ республикын техническэ мэргэжэлэй һуралсалай управленидэ хоёр училищи шэнэ гуримда орожо, залуушуулые юрэнхы дунда эрдэмтэй болгохо гэжэ хараалаашье һаань, ехэхэн дутагдалнууд ушарна. Эдэ училищинуудта һуралсалай пособинууд хэрэгтэй, мүн арбан классай программада орогшодто тусхай предмедүүдые зааха багшанар дуталдана. Энэ талаар республикын гэгээрэлэй министерствын зүгһөө ямар бодото туһаламжа хүргэгдэхэ байһан тушаа министрэй орлогшо **И. П. Суетин** тэмдэглэбэ. Техническэ мэргэжэлэй училищинууд болон арадай гэгээрэлэй эмхи зургаанууд хоорондоо холбоо барисаатай байжа, хододоо бэе бэедээ туһалалсажа байха ёһотой гэжэ тэрэ хэлээд, һайн аргануудые дурадхаһан байна. Техническэ училищинуудта заадаг багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ, мүн юрэнхы дунда һуралсалтай болгогдоһон техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудта үзэхэ номоор, элдэб хэрэгсэлээр хангаха талаар гэгээрэлэй министерство, аймагуудтахи арадай гэгээрэлэй таһагууд анхарха байха гэжэ тэрэ тодорхойлбо.

3. ҺУРАЛСАЛ БА ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫЕ ЭРИД ҺАЙЖАРУУЛХА

ОРОНОЙМНАЙ арадай алишье һалбаринуудай улам хүгжэжэ, үйлэдбэридэ наукын туйлалтануудай үргэнөөр хэрэглэгдэжэ, ажалай бүтээсын дээшэлжэ байхада, промышленностьдамнай техническэ орёо асуудалнуудые шиидхэжэ шадаха, үйлэдбэриин экономикые мэдэхэ тусгаар мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд хэрэгтэй ха юм. Иимэ эрилтэ парти, правительствамнай табина. Тиимэһээ училищи бүхэндэ һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэхэ гээшэ шухала зорилго болоно бшуу.

Гэбэшье, элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд зарим училищинуудта һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин үшөөл хангалтагүй байһаниие тэмдэглэһэн байна. Техническэ мэргэжэлтэй болоһон хүбүүд, басагад үйлэдбэридэ ажаллахаяа ерэхэдээ, мүнөө үедэ хэрэглэгдэдэг шэнэ техникэ һайса мэдэдэггүй, түрүүшүүлэй ажалай дүй дүршэлтэй ёһоор танилсаагүй байдаг. Энээнһээ уламжалан, залуушуул ажалайнгаа бүтээсые мүртэй дээшэлүүлнэгүй. Иимэ байдал зарим училищинуудай үзэхэ программая муугаар бэелүүлһэн, мастерскойнуудтаа, мүн үйлэдбэриин практикада ябахадань залуушуулые һайнаар һургаагүй дээрэһээнь үзэгдэнэ.

Бэшүүрэй аймагай Бага-Куналейн СПТУ-гай багша **М. Е. Сафронов** нигэжэ мэдүүлбэ:

— Залуушуулые механизаторнууд болгожо һургахадаа, тэдэниие түрүүшүүлэй дүршэлтэй танилсуулнагүйбди. Ерээдүйн трактористнууд, комбайнёрнууд машина, техникэтэй танилсаашье һаа, тэдэнээ яажа ашаглаха, ямар аргаар ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ тухайдаа дүй дүршэл дээрэһээ заалгадаггүй. Заахашье гэхэдэмнай, һайн һайн плакадууд, түрүү бригаданууд болон механизаторнуудай дүй дүршэлые харуулһан тусгаар хуудаһанууд манда эльгээгдэдэггүй гэшэ. Гансахан газетын хуудаһануудта бэшэгдэһэн статьянуудые багшанарнай хэрэглэжэ, заа-зуу юумэ ойлгуулдаг,— гэбэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ хүдөөгэй училищинуудта 28 трактор, 16 комбайн болон бусад олон техникэ үгтэһэн байгаа. Тиигэбэшье зарим училищинуудта хуушаржа, хэрэглэлһээ гараһан зэр зэмсэгүүд эльгээгдэжэ байдаг. Илангаяа баазова предприятинуудай зүгһөө һургуулинуудта материальна туһаламжа багаар хүргэгдэнэ. Прибайкалиин аймагай Татауровска 3-дахи СПТУ-гай директор **А. В. Корнеев** баһал иимэ дутагдалнуудай байһаниие суглаан дээрэ хөөрөө. Энээнтэй хамта, олохон аймагуудһаа механизаторнуудай курсда хүнүүд үсөөнөөр эльгээгдэнэ. Эхэнэрнүүдые механизаторнуудай һуралсалда хабаадуулха хэрэг анхарагданагүй.

Зүгөөр байгша оной январь һарада СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ тусгаар асуудал харагдажа, хүдөө ажахын онсо мэргэжэлтэй хүдэлмэридэ эхэнэрнүүдые үргэнөөр хабаадуулха тухай тогтоол абтаһан. Тэрэниие бэелүүл-

Партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаанда хабаадагшад Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй парткомой секретарь нүхэр М. Е. Тугутов, 2-дохи ГПТУ-гай директор П. А. Оборчук гэгшэд хөөрэлдэжэ байна.

Суглаанай болоҗо байхада.

Е. ЗАХАРОВ

МАЛ ҺҮРЭГ ЗУНАЙ БЭЛШЭЭРИДЭ

Памир ба Тянь Шаниин үндэр хадануудһаа эхилээд, Тунгусай хээрэ тала хүрэтэр хабтайһан манай ороной газар дайда дээрэхи сабшалан хадалан ба малай бэлшээри ногоон зүлгөөр хушагданхай. Колхоз, совхозууд адууһа малаа зунай бэлшээридэ гаргаад байна.

Жэшээнь, Кабардино-Балкарида 700 мянган толгой эбэртэ бодо мал, хонид ба адуу морид Эльбрус гэжэ орьёл үндэр уулын хормой тойроһон уужам ехэ бэлшээри дээрэ адуулагдана. Карпадай хада газарай бэлшээридэ абаашагдаһан Черновицка областиин олон зуугаад мянган мал намар орой болотор байлгагдаха юм.

Казахстанай колхоз, совхозуудшье зуһаландаа нүүжэ ошоод байна. Тиихэдэ 75 мянга шахуу гүүртэнүүд, отаранууд шэмэ ехэтэ ногоон бэлшээри дээрэ байлгагдана. Мүнөө республика дотор нёдондонойхиһоо һураггүй олон мал бэлшээн таргалуулагдана. Тэдэнь жэлэй эсэс хүрэтэр мяханай комбинадта тушаагдаха юм.

Тобшоор хэлэхэдэ, орон доторнай хаа хаанагүй малаа зунай бэлшээридэ гаргажа, һү һаали дэлгэрүүлхэ ба бэлшээн таргалуулха саг эхилээд байна гэшэ. Зунай сагта бүхы сагаан эдеэнэй тон хахадһаа ехэнхинь бүйлүүлагдана. Тиихэдээ нажарай ногоон дээрэ абтаһан сагаан эдеэн тон үнэгүй байдаг ха юм. Ушарынь хадаа, малнай бэлшээридэ адуулагдана.

Эгээ иимэ ушарһаа, зүлгэ ногоо элбэгтэй бэлшээри бии болгохо тухай хаа хаанагүй анхаралаа ехээр табидаг болоо. Колхоз, совхозуудта олон жэлэй ногоо тарижа бэлшээриин газар бии болгоно. Жэшээлхэдэ, Калужска областьдо гол мүрэнүүдэй булан тохойдо мелиоративна хүдэлмэри хэгдээ. Тиихэдээ шэнэ бэлшээриие үтэгжүүлһэн, тэндэ залаата ба бобово ногоо тариһан байха юм.

Мүн Эстониин колхоз, совхозуудшье культурна бэлшээри бии болгохо хүдэлмэри урагшатай һайнаар ябуулна. Тэндэ үнеэн бүхэндэ хахад гектар тиимэ бэлшээри хүртэнэ. Баһа таримал ногоое олон загонууд болгожо таһалаад, хойно хойноһоонь һэлгүүлэн малаа бэлшээдэг заншалтай болонхой. Тус республикын колхоз, совхозуудай адуу малһаа абтаһан ашаг шэмыень тоолоод үзэхэдэ, гектар бүхэнһөө 25—28 центнер һүн гараһан, тэрэшэлэн малай шэгнүүр ехээр нэмэһэн байба.

Орон доторнай олон жэлэй ногоо тариһан бэлшээри бүхыдөө миллион гаран гектар болонхой. Мүнөө жэлдэ үшөө 500 мянган гектар газарта тиимэ ногоо тарижа бэлшээри болгохо юм. Союзна республикануудта таримал ногооной үрэһэ хүрэнгөөр колхоз, совхозуудые хангахын тулада, үрэһэ ургуулдаг тусхай ажалтай 2500 тусхай ажахынууд хүдэлжэ байдаг юм.

(ТАСС).

Ажахын реформо болон хүдэлмэришэд

[Ә]ЖАХЫН ТООСООН—ШЭНЭ [Г]УРИМАЙ ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ

…дэлгын болон экономиче… …шуулгын шэнэ гурим бэе… зорилго коллектив бүхэ…а ехэ эрилтэ табиhан Үйлэдбэреэ зүбөөр эмхид… гадна, бүхы коллективэй, …ишэн бүхэнэй дүүргэхэ …дэнэй уялга тодорхойлхо …й болобо.

…мэр замай Улаан-Үдэ стан… …окомотивна депогой кол… шэнэ гуримда орохо бэлэд… …дээ, үйлэдбэриин шухала … шиидхээ. Шэнэ реформо …ын тула ажахын тоосоон… …о хэрэгтэй болоhониинь … Машинистын, тэдэнэй ту… …дай харюусалга дээшэ… поезднуудай аюулгүй ябаха, түлишэ алмаха, ажа… …мо дээшэлүүлхэ гэхэ мэтэ … дүүргэхын тула локомо… бригадануудые ажахын …до оруулха хэрэгтэй бо…

… бригаданууд энээнhээ …мэ дүй дүршэлгүй байгаа. … тоосоо ямар аргаар бэе…, тэрэнэй гол шухала үүргэ … гэжэ тодорхойлхо тухай … зүб харюу үгэжэ, бодото …м тодорхойлжо шадахагүй … Теэд бригадануудые ажа… …осоондо оруулаагүй, тэдэ… …ахын түлөө харюусалга …үлээгүй hаа, бүхы депо… …рда табигдаhан зорилго …хэнь бэрхэтэй.

…гой хүтэлбэрилэгшэд, пар… профсоюзай организаци… …нэ асуудал нарин нягтаар …жэ үзөө. Энэ талаар зарим …үй дүршэлтэй болоhон ло… …вна ондоо бригадануудай … хэрэгтэй танилсаха гэhэн …л хэгдэhэн юм. Локомо… депогой начальник түмэр … ондоо отделениинүүдэй ле… Юдино станциин түрүү …ивна бригадануудай ажал… …илсаа. Хэдэн мэргэжэлтэд …ибириин локомотивна депо… … ошожо ерээ. Тэндэ хара… …эhэн юумэеэ согсолhон, …hэн байна. Халан абамаар …ршэлэй бии байбашье, та… … hайнаар шалгажа үзэхэ, … эндэхи эрхэ байдалда хэр …жатай зохид байхыень эли… … талаар ехэ хүдэлмэри …

…гой мэргэжэлтэд сугларуул… …териалаа шэнжэлээд, зарим …ршэлыень халан абаха гэ… …дээд, өөрынгөө депогой эр… …далда таарамжатай ажахын …ной дүрим баталан абаhан …

…хын тоосоондо ороhон пас… сажирска локомотивна бригаданууд түлишэ алмаха, хараалагдаhан саг болзор соонь поезднуудые ябуулха, ямар нэгэ ушарhaa поездын хожомдожо ерээ hаа, саашанхи аян замдань тэрэ сагые хүсэлдүүлхэ, аяншалгаяа ашагтайгаар үнгэргэхэ ёhотой болоhон юм. Хараалагдаhан саг соонь поезднуудые ябуулаад, тиихэдээ түлишэ алмажа шадаа hаа, аяншалгань ашагтай гэжэ тоологдодог.

Маневрово бригадануудай ажахын тоосооной дүрим ондоогоор табигданхай. Бригадануудай ажахын тоосооной эрилтые хэр зэргээр дүүргэжэ байhаниинь арбан хоног, hара бүхэндэ согсологдохо болоо. Ажахын тоосоо зүбөөр нэбтэрүүлхын, тэрэнэй эрилтын нарин нягтаар бэелүүлэгдэжэ байhые шалгаха гурим зохёогдоhон байна.

1000 килограмм түлишэ алмаhан пассажирска локомотивай машинист 10 баллтай болодог. Харин энэл зэргын түлишэ үлүү ехээр галдаа hаа, 20 балл хороогдодог. Гээгдэжэ ерэhэн поездые графигта оруулха, сагыень хүсэлдүүлхэ талаар нэгэ минута алмаха бүринь 0,1 балл тоологдодог. Локомотивай хойноhоо эрхим hайн хиналта хэhэнэйнь түлөө тоологдохо балл тодорхойлогдоhон байна. Баллай ёhоор тоо бүридхэл, хиналта шалгалта эмхидхэхэдэнь яhала таарамжатай болобо. Туйлаhан үрэ дүнгэй зэргээр бригадануудай ажал тодорхойлогдоно.

Түрүү hуури эзэлhэн, ажахын тоосооной эрилтэ дүүргэhэн бригаданууд материальна урмашуулгада хүртэдэг болоо. Харин ажалдаа голодоhо гаргаhан гү, түлишэ үлүү ехээр галдаhан гү, али ажалай журам эбдэhэн бригаданууд урмашуулгада хүртэхэ ёhогүй болоно.

Локомотивна бригадануудые ажахын тоосоондо оруулhанай зүб байhыень бодото ажал хэрэгээр элирүүлэгдээ. Олон бригаданууд ажахын тоосооной эрилтэ, дүримые hайнаар дүүргэнэ. Машинистнүүд А. Кравченко, А. Хлебодаров, Н. Александров, Н. Хохряков болон бусадай даадаг бригаданууд ажахын тоосоо hайнаар бэелүүлээ. Эдэ бригаданууд ганса нэгэ hарын туршада 8000 түхэриггэй түлишэ алмаhан байна.

Ажахын тоосооной үрэ дүн тус дүримэй ёhоор согсолходо яhала зүб гэжэ элирүүлэгдээ. Энээниие тодорхойлхын тула машинист О. Худаш гэгшын даадаг бригада жэшээ болгон хаража үзэе. Энэ бригада нэгэ hара соо бүхы поезднуудые графигай ёhоор ябуулжа, 21 баллтай, 23.333 килограмм түлишэ алмаhанай түлөө 23,3 баллтай, составуудые ашагтайгаар ябуулhанай түлөө 5,7 баллтай болоhон байна. Мүн хожомдожо ерэhэн поезднуудай сагые хүсэлдүүлхэ гэжэ түргэнөөр ябуулhанайнь зэргээр хэдэн балл үгтэнэ. Иигэжэ тус бригада нэгэ hарын үрэ дүнгөөр 89,7 баллда хүртэжэ, депо соогоо түрүү hуури эзэлээ.

Депогой бүхы бригаданууд ажахын тоосоондо оруулагданхай. Тэдэнэй туйлаhан үрэ дүн урдынхиhаа hураггүй hайн. Поезднуудые графигай ёhоор ябуулхын тула ехэ оролдолго гаргагдана. Мүнөө депо поезднуудай бүхы 99,5 процентые саг болзор соонь ябуулна. Урдань иимэ ехэ показатель туйлагдаагүй байгаа. Ямар нэгэ шалтагаанhаа поездые хожомдуулха, хараалагдаhан сагhaa үлүү ехээр байлгаха ушар яhала үзэгдэгшэ hэн.

Ажахын тоосоондо оруулагдаhан депо, бүхы бригаданууд ажалаа зүбөөр эмхидхэнэ. Коллектив бүхэн үйлэдбэриингөө ёhотой эзэн болонхой. Ажалаа хайшан гэжэ эмхидхээ hаа, hайн үрэ дүн туйлаха тухай хүн бүхэн бодомжолжо үзэнэ. Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, олзо доход оруулха талаар арга боломжо элирүүлэн хэрэглэгдэнэ.

Локомотивна бригаданууд аян замдаа hайнаар бэлдэнэ. Локомотив, вагонууд шалгагдана. Бригадануудай ажахын тоосоо hайнаар нэбтэрүүлхэ, тэрэнэй дүрим наринаар сахиха бүри бүхы депо hайн үрэ дүн туйлана. Ашагтай hайнаар хүдэлхэ, олзо доход оруулха бүринь коллективтэ аша туhатай.

Олзо доход оруулhанайнгаа зэргээр экономическа урмашуулгын фонд байгуулагдадаг болоо. Депогой коллектив шэнэ гурим бэелүүлжэ, тэрэнэйнгээ үрэ дүн тодорхойлжо байна. Экономическа урмашуулгын фондтой боложо, үйлэдбэреэ үргэдхэн шэнэлжэ эхилээ. Мүн гэр байра барилгада зорюулагдаhан мүнгэн зөөреэр вагонно депотой сугтаа 80 байратай шэнэ гэр барижа байнхай. Энэ гэртэ локомотивна, вагонно депогой хүдэлмэришэд нүүн орохо юм.

Гадна түмэр замнуудай материальна урмашуулга абана. Түсэблэлгын, экономическа урмашуулгын шэнэ гурим бүхы деподо, түмэр замшалта аша туhатай байба.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

УДАА ДАРААЛУУЛАН ТУЙЛАГДАҺАН АМЖАЛТАНУУД

15 жэлэй урда тээ, июниин 27-до дэлхэй дээрэхи түрүүшын атомна электростанци Москва шадарай бишыхан Обнинск гэжэ тосхондо электрын ток үгөө hэн. Энэ ушарhаа эхилэн атомна энергетикэ хурдан түргэнөөр хүгжэжэ ороо. Мүнөө Обнинск реакторнуудай город, ороной научна томо центрнүүдэй нэгэн болонхой.

Обнинско физико-энергетическэ институдай директор В. А. Кузнецов ТАСС-ай корреспондент Н. Черных гэгшэтэй хөөрэлдэхэдөө иигэжэ хэлээ:

— Атомна хүсэ амгалан ёhоор хэрэглэлгэдэ эхи табиhан Советскэ Союз элдэб түхэлэй атомна электростанцинуудай проектнүүдые зохёохо, тэдэниие бариха ба ашаглаха талаар hүүлэй жэлнүүдтэ ехэ дүй дүршэлтэй болонхой. 1980 он хүрэтэр тэдэнэй хүсые хэдэн арбаад миллион киловатт болгохын тулада АЭС-ай барилгын үргэн программа бидэнэр мүнөө бэелүүлжэ ообди. Аха дүү социалис оронуудта: ГДР, Венгри ба Чехословакида атомна электростанцинуудые барилга Советскэ Союзай туhаламжатайгаар эхилэнхэй.

Наука ба техникын шэнэ ямаршье hалбари шэнги атомна энергетикэ тэрээнтэй холбоотой техническэ шэглэлнүүдые хүгжөөлгэдэ, шэнэнүүдые элирүүлгэдэ түлхисэ боложо үгөө. Дулаа гаргадаг элементнүүдэй, нимгэн ханатай булад соргонуудые бүтээлгын технологи, циркони, редкоземельнэ металлнууд гэхэ зэргын тиимэ шэнэ материалнуудые бүтээлгэ, шэнгэн металлическа дулаа үгэгшэдэй теплофизикые хүгжөөлгэ — техникын шэнэ шэглэлнүүдэй хүсэд бэшэ тоонь болоно.

Түрүүшын атомна электростанци хожомынь баригдаха АЭС-үүдые техническэ шэнэ аргануудаар таараалдуулан шиидхэхэ туршалгын бааза удахагүй болоhон байна. Жэшээлхэдэ, реактор соохи халаагдаhан ууралые сэхэ абаха онол арга туршагдаhан байгаа. Саашадаа ууралые ядерна хүсөөр дулаасуулга Белоярска атомна электростанцида бэелүүлэгдээ. Энэ станциин 100 мянган киловатт хүсэтэй түрүүшын блок 1964 ондо промышленна ток үгөө hэн. Уhа хэрэглэдэг түхэлэй энергетическэ реакторнууд үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээ.

Теплофикационно аргаар уурал абадаг транспортабельна ба блочно атомна электростанцинууд ороной холын, хүрэжэ ошохонь бэрхэтэй районуудта ехэ хараа зам нээжэ үгэхэ байна. ТЭС-3 гэжэ багашаг хүсэтэй транспортабельна атомна электростанци 1961 ондо Обнинскдо ашаглалгада үгтөө hэн. Энэ станциие ашаглалгын үедэ олдоhон дүй дүршэл уhа хэрэглэдэг түхэлэй реактортай «Север» гэжэ атомна энергетическэ установкын типовой проект зохёохо арга олгоо. Энэ станциие блок блогоорнь бүтээлгэ тэрэниие ондоо тээшэнь зөөжэ абаашалгые, хабсаралгые болон ашаглалгые хүнгэдхэжэ үгэнэ.

Ядерна энергетикын ехэ хэмжээтэйгээр хүгжөөгдэхэдэ, ядерна горючиин асуудал, АЭС-эй хүдэлмэриин үедэ тэрэниие хэрэглэхэ баланс шиидхэхы удха шанартай болоно. Эндэ түргэн нейтроноор хүдэлдэг реакторнууд түрүүшын ээлжээндэ табигдаха байна. Эдэ реакторнууд байгаалиин уран соо 0,7 процентыень ээлдэг уран-235-е хэрэглэхэ арга олгохоhоо гадна, уранай болон ториин бүхы нөөсые эдэ элементнүүдэй «шатадаггүй» изотопууд болгожо, ядерна шэнэ түлишэ—плутоний-239 ба уран-233-е абаха арга олгохо байна.

Дэлхэйн бүхы оронуудта мүнөө үзэгдэдэг болоhон «түргэн реакторнуудта» ехээр hонирхолго энээгээр лэ мүн тайлбарилагдана. Атомна энергетикын саашадаа ехээр хүгжэхэдэ, «түргэн реакторнуудтай» АЭС-үүдые бариха шухала гэжэ мүнөө бүгэдэндэ мэдэрэгдэнхэй.

Түргэн нейтронуудаар хүдэлдэг реакторнуудтай атомна электростанцинуудые ухаалан зохёохо талаар Советскэ Союзда физико-энергетическэ институт үүсхэл гаргаhан байгаа. Энэ талаар шэнжэлэлгэнүүд тус институтда үшөө 20 жэлэй урда тээ эхилhэн байха юм. Эгээл эндэ, дэлхэй дээрэхи түрүүшын АЭС-тэй зэргэлэн, 1959 оной январь hарада 5000 киловатт дулаанай хүсэтэй БР-5 гэжэ түргэн реактор туршажа үзэхын тулада ашаглалгада үгтэhэн байгаа.

Энэ реакторые амжалтатайгаар ашаглалга түргэн нейтроноор хүдэлдэг реакторнуудтай хүсэтэ АЭС-үүдэй проектнүүдые зохёохо, тэдэниие баридаг болохо арга олгоо. БН-350 гэжэ реактортай түрүүшын иимэ станци ойрын саг соо Каспиин далайн эрьедэхи Шевченко городто ашаглалгада үгтэхэ байна.

Юун hонирхолтойб гэхэдэ, Шевченковскэ станциин реактор уhа дабhагүй болгодог дэлхэй дээрэхи түрүүшын ядерно-энергетическэ түхеэрэлгын хүдэлмэриие хангаха байна. Энэ түхеэрэлгэ сүүдхэ соо 120 мянган кубометр уhые дабhагүй болгон сэбэрлэжэ шадаха юм.

Мүнөө үедэ БН-600 гэжэ реактор бодхолго эхилэнхэй. Энэ хадаа 600 мянган киловатт электрическэ хүсэ үгэхөөр хараалагданхай Белоярска АЭС-эй гурбадахи блогой составта орохо юм. Бүри ехэ хүсэтэй станцинуудта хэрэглэгдэхэ түргэн реакторнуудые ухаалан зохёохо хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай.

Ядерна энергетикын асуудалнуудые түсэбэй ёhоор, научнаар үндэhэлэн баримталагданхайгаар хараалан тодорхойлолго, тэрэниие хүгжөөхэ элдэб замуудые тааралдуулга —советскэ атомна энергетикын хүгжэлтын научно-техническэ программын онсо өөрэ шэнжэнь болоно.

(ТАСС).

МОНТИНЬЯГТА БОЛОҺОН БАЯР ЁҺОЛОЛ

МОНТИНЬЯК. (Франци). (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо зорюулhан сэдьхэл хүдэлгэмэ баяр ёhолол Дордонь гэжэ департаментын бишыхан городто мүнөөдэр болобо.

Тус департаментын француз компартиин партийна эмхиин хүтэлбэрилэгшэд, эсэргүүсэлтын хүдэлөөндэ урдань хабаадагшад хадаа дэлхэйн пролетариадай вождь В. И. Ленинэй шудхамал дүрсэ болохо тон үнэтэ бэлэгые Советскэ Союзда дамжуулан үгэhэн байна. Франциин үнинэй коммунист Люсьен Дюпюи гэгшэ 1924 онhоо хойшо тэрэниие өөртөө хадагалжа байhан юм. Немец булимтарагшадай Франциие эзэмдэжэ байха үедэ хэды ехэ аюултай байбашье hаань, мүн лэ тэрэниие хадагалжа шадаа hэн. Дайсанда эсэргүүсэлтын хүдэлөөндэ хабаадагшад, мүн тэдэнэй дунда немец лагерьhaa тэрьедэhэн совет сэрэгшэдшье, гитлеровскэ фашизмые дууhан бута сохижо дарахабди гээд энэ Ленин багшын дүрсын үмэнэ шахаа тангаригаа үгэдэг байhан юм.

Митингдэ суглараhан зоной альга ташалга доро Люсьен Дюпюин хүбүүн ФКП гэшүүн Мариус гэгшэ тус городой зоной тон үнэтэ энэ бэлэгые Францидахи СССР-эй элшэн сайдай нэгэдэхи секретарь Н. И. Ленскидэ дамжуулан барюулhан байгаа. Москва эльгээгдэхэ иимэ үнэтэ бэлэг барюулhанайнь түлөө совет дипломат халуун баясхалан хүргэhэн байна.

Бүхэдэлхэйн эб найрамдалай Соведэй ойн баярай сесси

БЕРЛИН, июниин 26. (ТАСС). Амгалан тайбан байдал хангахын түлөө уласхоорондын хүдэлөөнэй эхилhээр 20 жэлэй ойдо зорюулагдаhан бүхэдэлхэйн эб найрамдалай Соведэй ойн баярай үргэн сесси үсэгэлдэр Берлиндэ нээгдээ. Эндэ болоод дүүрэhэн бүхэдэлхэйн эб найрамдалай ассамблейдэ байлсаhан олохон делегацинууд, томо томо уласхоорондын ба национальна эмхинүүдэй түлөөлэгшэд сессиин хүдэлмэридэ хабаадалсана.

ГДР-эй эб найрамдалай Соведэй түрүүлэгшэ профессор Г. Дрефаль гэгшэ сессидэ хабаадагшадые амаршалhан байгаа.

Бүхэдэлхэйн эб найрамдалай Соведэй президент-координатор Изабелла Блюм гэгшэ «манай президент байhан, мүнөөшье байhаар, мүн хэзээдэшье байха» Фредерик Жолио-Кюри гэгшын тусгаар габьяатай байhаниие тэмдэглэбэ. Эндэ сугларагшад мүн тэрэнэй дурадхалаар минута тухай шэмээгүй байжа, эб найрамдалай тала баригшадай бүхэдэлхэйн хүдэлөөнэй баатарлиг домогто алдар нэрэеэ бэшүүлhэн хүнүүдэй дурасхаал тэмдэглэhэн байгаа.

И. Блюм элидхэл хэхэдээ, бүхэдэлхэйн эб найрамдалай Соведэй 20 жэл соо үнгэржэ гараhан зам тухай тобшохон сэгнэлтэ үгөө.

Тиихэдээ мүнөө сагай энэ хүсэн түгэлдэр хүдэлөөнэй эхилhээр 20 жэл гүйсэhэн хүндэлэлдэ ойн баярай медаль бии болгогдоо гэжэ мэдээсэбэ. Тиимэhээ амгалан тайбан байхын түлөө тэмсэгшэдэй түрүү зэргэдэ эдэ бүхы 20 жэл соо ябажа гараhан хүнүүд тус медаляар шагнагдаха юм.

Эгээн түрүүн Фредерик Жолио Кюри энэ хүндэтэ шагналда хүртөө.

Бүхэдэлхэйн эб найрамдалай Соведэй ажал ябуулга, хараа түсэб ба эмхидхэлэй асуудалнууд тухай элидхэл тус Соведэй генеральна секретарь Ромеш Чандра хэhэн байна.

Сесси дээрэ үгэ хэлэhэн эб найрамдал хамгаалха совет комитедэй түрүүлэгшэ Н. С. Тихонов hаяхан боложо дүүрэhэн эб найрамдалай бүхэдэлхэйн ассамблейн шухала удха шанартай байhаниие тэмдэглэбэ. Аюулгүй амгалан байха ба хани харилсаа тогтоохо асуудалаар нииитэ Европын зүблөө шадаал hаа түргэнөөр зарлахын түлөө уласхоорондын кампани ябуулха гээшэ эб найрамдалай тала баригшадай хүдэлөөнэй туйлай шухала зорилгонуудай нэгэн болоно гэжэ Н. С. Тихонов тэмдэглэбэ.

Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалай шангадаад байhан мүнөө сагта ямар зорилго табигдахаб гэхэдэ, империализмда эсэргүүсэхэ, газар дэлхэй дээрэ бата найдамтай эб найрамдал хангахын түлөө дай hүжэрөөхэ гэhэн империалистнуудай политикада эсэргүүсэн тэмсэхын тулада бии бүхы хүсэеэ нэгэдүүлэн зорюулха ябадал болоно гэжэ Н. С. Тихонов хэлэбэ.

Сессидэ хабаадагшад корей арадтай hанаалаа нэгэдэлгын бэшэг эльгээhэн байна.

* * *

БЕРЛИН. (ТАСС). Бүхэдэлхэйн эб найрамдалай Соведэй ойн баярай сессидэ хабаадагшад амгалан тайбан байдал хангахын түлөө уласхоорондын хүдэлөөнэй эхилhээр 20 жэлэй ой гүйсэhэнэй дашарамда деклараци баталан абаа.

hүүлэй жэлнүүдтэ амгалан тайбан байхын түлөө угаа олон шэнэ эмхи, бүлгэмүүдэй бии болоhониие деклараци соо hайшаан амаршалба. Зүгөөр эб найрамдалай хүсэнүүдэй амжалтатай байбашье hаань, империализмын добтолгодо эсэргүүсэн, эб найрамдал хамгаалхын түлөө ажал ябуулгаяа нэгэдүүлхэ гээшэ мүнөө сагта лахын аргагүй шухала болоод байна гэжэ деклараци соо хэлэгдэhэн байха юм.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ нэгэдэн жагсаад байhан сагтаа бүхы арадууд империализмын ба дайн сэрэгэй хүсэнүүдэй эзэрхэг туримхай аашада эсэс табижа шадаха байна бшуу,—гэжэ деклараци соо тэмдэглэhэн байна.

ПОРП-гэй ЦК-гай пленум

ВАРШАВА. (ТАСС). Польшын нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай гурбадахи пленум июниин 25-да Варшавада болобо гэжэ ПАП агентство мэдээсэнэ. Тус пленум коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Москвада болоhон зүблөөн тухай ПОРП-гэй делегациин тоосоото элидхэл шагнаhан байгаа. Энээн тухай тус делегациие толгойлогшо ПОРП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Владислав Гомулка элидхэбэ.

Пленум баталан абаhан тогтоол соогоо зүблөөн дээрэ байлсаhан ПОРП-гэй делегациин хэлэhэн үгэ ба ажал ябуулгые бүримүhэн hайшаабa.

«Мүнөөнэй шатада империализмда эсэргүү гэмсэлэй зорилгонууд ба коммунис, хүдэлмэришэнэй партинуудай, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэмэл ябуулга» гэhэн, мүн бэшэшье документнүүдые hайшаан дэмжэбэ.

Патриодуудай хэhэн сохилтонууд

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын арамай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд [illegible]дингөө добтолго үргэлжэлүүлжэ байхадаа, дайсаниие сэрэгүүдэй болон техникын талаар горитой ехэ гээлтэ хоролтодо оруулна.

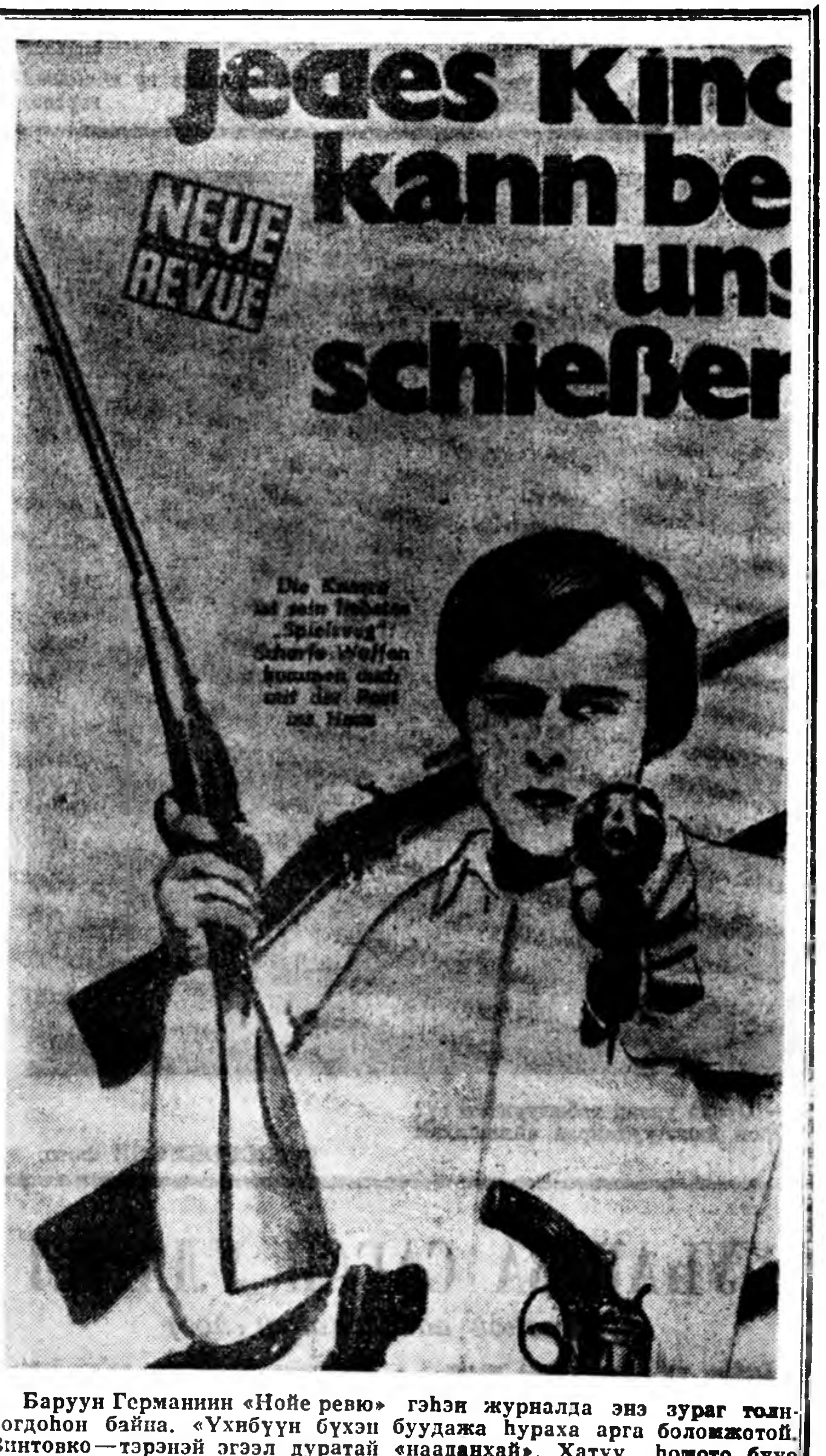
Вьетнамай информационно агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, июниин 18-най hүни Урда Вьетнамай патриодууд Лонган гэжэ провинцида Сайгоной сэрэгүүдэй 25-дахи дивизиин байhан газарта добтолон ороhон байгаа. Тэндэ зоримгой шангаар добтолоод байхадаа, дайсанай рото шахуу солдадуудые үгы хэhэн, 4 сэрэгэй судна шэнгээhэн байха юм.

Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын армиин частьнууд июниин 21, 23-да Сайгоной армиин 100 гаран солдадууд, офицернүүдые хүлhөөнь буулгаhан байна. Тэндэ яhала ехэ сэрэгэй хэрэгсэл дайсанhaa буляажа абаа.

Хилэ эбдэгшэд намнагдаа

КАИР. (ТАСС). Июниин 26-най үглөөгүүр Израилиин самолёдууд ОАР-ай агаарай дайда руу шурган орохо гэжэ дахяад hэдэhэн байна. ОАР-ай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командованиин түлөөлэгшын хэhэн мэдүүлгын ёhоор, Сохна гэжэ газарта Египедэй истребительнүүд хилэ эбдэгшэдые сухарюулан сохиhон байгаа. Тэндэ болоhон агаарай байлдаан соогуур Израилиин хоёр самолёт буудагдаа.

Агаарай байлдаанда хабаадалсаhан Египедэй истребительнүүд бултадаа гэмтэнгүй гэдэргээ бусажа ерээ.

Баруун Германиин «Нойе ревю» гэhэн журналда энэ зураг толилогдоhон байна. «Үхибүүн бүхэн буудажа hураха арга боломжотой. Винтовко—тэрэнэй эгээл дуратай «нааданхай». Хатуу hомото бууе почтоор гэртээ абажа болоно» гэhэн үгэнүүд тэрэ зурагай доро бэшээтэй.

ФРГ-дэ гэмтэ ябадал хэхэ ушарнууд hүүлэй жэлнүүдтэ олон болоо. Жэл соо энэ гүрэндэ 2 миллион тухай алуур, тонуул болоно. Гэм хэгшэдэй ехэнхинь үхибүүд.

АПН-эй фото.

ЭРХИМ ГАГНУУРШАН

[Вик]тор Бардунов «Электромашина» заводой бэрхэ электро-гаг[нуур]дай нэгэниинь юм. Заводой хүдэлмэришэдэй дунда үнгэргэгдэ[hэн к]онкурс-харалгада hаяшаг хабаадалсажа, hайн шанартайгаар … хэжэ, олоной дундаhаа шалгараа.

[ЗУР]АГ ДЭЭРЭ: электро-гагнууршан Виктор Бардунов ажалдаа.

С. КОЛОДИНОЙ фото.

Бата нэгэдэл бэхижүүлхэ үндэhэ hуури

БЕРЛИН. (ТАСС). Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй үрэ дүнгүүдые Германиин Коммунис партиин ЦК-гай Политбюро hайшаан амаршална. Тиихэдээ «Мүнөөнэй шатада империализмда эсэргүү тэмсэлэй зорилгонууд ба коммунис, хүдэлмэришэнэй партинуудай, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэмэл ябуулга» гэhэн тус зүблөөнэй баталан абаhан документ хадаа, коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй бата нэгэдэл саашадаа бэхижүүлхын тулада хүн түрэлтэнэй зэбүүн дайсан болохо — империализмда эсэргүүсэхэ бүхы дэлхэйн ажалшадай дайшалхы холбоое улам үргэдхэхын тулада үндэhэ hуури бии болгоно гэжэ Германиин Коммунис партиин ЦК-гай Политбюрогой мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Энэ зүблөөнэй дүнгүүдые бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанартай амжалта гэжэ сэгнэлтэ үгөөд, КП-гэй ЦК-гай Политбюро зүблөөн дээрэ байлсаhан Германиин Коммунис партиин делегациин ажал ябуулгые hайшааhан байгаа.

Суэцкэ каналай оршондо болоhон буудалдаан

КАИР. (ТАСС). Үсэгэлдэр июниин 26-най туршада Израилиин болоод Египедэй сэрэгүүдэй хоорондо айхабтар шанга буудалдаан боложо, бүхыдөө 6 час шахуу үргэлжэлбэ.

ОАР-ай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командованиин түлөөлэгшын мэдүүлhэнэй ёhоор, олон янзын буунуудые хэрэглэhэн энэ буудалдаан Эль-Кантарын ба Эль-Баляхай хоорондо эхилээд, hүүлээрнь Деверсуар, Тусун, Аль-Фирдан тээшэ тараhан байха юм. Египедэй томо буунуудай hомондо тудагдаhан дайсанай артиллериин зарим хубинь, имженерна барилганууд бута сохигдоhон, нэгэ танк үгы хэгдэhэн байна.

«Аль-Ахрам» газетын корреспондентын Суэцhээ мэдээсэhэнэй ёhоор, июниин 25-да үдэhөө хойшо Израилиин артиллери Суэц ба Адаби гэжэ порт руу буудажа ороhон байна. Теэд Египедэй томо буунууд тэрэ дары урдаhаань сухарюулан буудажа, дайсанай артиллериие дараа…

[А]МАРАЛТЫН БАЙШАН НЭЭГДЭБЭ

«…аан Оронго» колхозой гэ… hүүлэй хэдэн жэлдэ өөhэ… амаралтын байшанда амар… …лоhон юм. Тэрэнь колхозой …уурииhаа хорёод модоной оршодог үзэсхэлэнтэ hайхан …лаг гэжэ газарта оршодог. … нэгэ доро 24 хүнэй байха, … байра түхеэрэгдэнхэй.

hаяхан амаралтын байшан …жэ, түрүүшын хүнүүдые ус… …аба,—гээд колхозой парт… секретарь Н. Н. Нимаев … Тэдэнэй дунда тоо бүрид… Ольга Бадмаева, механик …-Цырен Тумуреев, hаалишан … Алексеева болон бусад колхозой түрүүшүүл, пен…нүүд бии.

— Манай эндэ амарха таарамжатай зохид байра байдал эмхидхэгдэнхэй. Үдэр бүри шэнэ газетэ, журнал асарагдажа байдаг,—гэжэ амаралтын байшангые даагша коммунист Ханда Бимбаевна Хышиктуева хөөрөөндэ оролсоно. Тэрэнэйшье зүб. Амарагшад үдэртөө дүрбэ дахин эдеэлдэг, элдэб спортивна наадануудые эмхидхэдэг, радио-дамжуулгануудые шагнаха аргатай. Гадна тэдэндэ долоон хоног бүри эмшэн ерэжэ, амарагшадта зүбшэл заабари үгэдэг байна.

Л. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Улаан-Үдын аймаг.

Үндэр сэгнэлтэ үгөө

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакиин национальна фронтын Центральна Комитедэй Президиум коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөн тухай мэдээсэл дуулаад байхадаа, тэрэнэй хэhэн тобшолнуудые хүсэд hайшаан зүбшөөhэн байна. Эндэ тунхаглагдаhан мэдээсэл соо хэлэгдэhэнэй ёhоор, зүблөөн дээрэ баталан абаhан документнүүдтэ президиум үндэр ехэ сэгнэлтэ үгөө. Ушарынь хадаа, эдэ документнүүд мүнөө сагай гол шухала асуудалнуудта тааруу зохид харюунуудые үгэhэн байха юм.

ЧССР-эй национальна фронт хадаа империалистнуудта эсэргүүсэхэ хүсэнүүдэй табиhан программатай hанаалаа нэгэдээд, Москвада болоhон зүблөөнэй хэhэн тобшололhоо үндэhэлэн тус фронтдо оролсодог бүхы эмхинүүд ажалаа ябуулха зэргэтэй гэhэн уряа гаргаба.

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

Энэ хуудаһандамнай уншагты:
һ... гурим эдэгүүлэд тухай.
Уран шүлэгэй долгин.
Элдэб һонин.

Дондок УЛЗЫТУЕВ.

КАЗАЧЬЯ ГУДАМЖЫН НЭГЭ ГЭР ТУХАЙ

Уужам түрэл Шэбэртым
Ураг болохо нэгэ айл
Хорёод жэлэй саада тээ
Хото нүүжэ ерэхэдээ,
Үдын эрье үдьхэлһэн
Үмхи хара зэмьеэ гэр
Хуушан гэжэ голонгүй
Худалдажа абаһан гээ.

Хэзээ, хэнэй бодхоһые.
Хэн мүнөө һанахаб даа.
Саг, жэлэй сагалюунда
Сараагүйгөөр мартагдаа.

Үмхирхэдэжэ найгааш һаа,
Үбэлэй сагта ульһатай.
Хүнэй, өөрын гэлтэгүй
Хүндэшэ дулаан эльгэтэй.

Хабар, намар, үбэлшье
Каникулдаа гарахадаа,
Шадабаригүйхэн шүлэгүүдээ
Шалгалтада асархадаа,

Энэрхы буурал эмгэйдэл
Эльгэ дулаан зэмьеэдээл
Хотон үйлсэ хэмжэһээр
Хонохо гэжэ ерэхэш даа.
Налшыд гэһэн зэмьеэ гэр
Намнаха гээшы мэдээгүй,
Базаарта ерэһэн
зариимашуулшье
Багтажа эндэ ядаагүй.
Үнгэрһэн эдэ жэлнүүд соо.
Үнэржэн үргэдэһэн тэрэ гэр
Үрхөөрөө утаа таһалдаагүй,
Үүдээрээ айлша таһалдаагүй.
Город ехэ түбтэ
Гостиница байдагшье һаа,
Хүдөөһөө ерэһэн хүдхэшүүлдэ
Хүртэдэггүй һэн тиихэдэ.
Ехэ докторто үзүүлхэеэ
Ерэһэн үбгэд, хүгшэдшье,
Һургуулида орохо һанаатай
Һубариһан басагад, хүбүүдшье
Ульһатай гэрэй богоһо дээр
Уулзаһан лэ байха нэгэтэ.
Хоноогүй хүн тэрэ гэртэ
Хомор байха Шэбэртэдэ.

Гунга ЧИМИТОВ.

БАСНИ

ҮХЭР

Эзэнэй Үхэр
Эмхи гуримаа алдаба.
Тархиингаа хазайһан тээшэ
Талиншадаг болобо.
Бэшэ үхэрнүүд
Бэлшээриһээ сэхэ гэртээ
харина.
Харин Эзэнэй Үхэр
Хажуу тээшээ хадуурна.
Гайхахын ехээр гайхажа,
Газаагаа Эзэн зогсоно.
Үхэрэйнгөө ерэхые хүлеэжэ
ядаад,
Үһэнэйнгөө үрзысэ сухалдана.
Сүхэржэ найдалаа барахадаа,
Хүхэржэ урмаа таһархадаа,
Буртааһа гү, али ташуур
баряад.
Бушуухан гэртэһээ гарадаг һэн.
Сабшалан гү, али хадалан
дээрэ,
Саада холын ойдо гү, али хээрэ
Үхэрэйнгөө хашалгүй зайжа
ябахые,
Үбһэ ногоондо, элдэб ундаанда
Үнгэрмэ ехэ шуналтайгаар
Үлөөбхин, шухатаржа,
хомхойржо байхые
Аяар холоһоо Эзэн хараад,
Айхабтараар хараал табяад,
Бургааһаар, ташуураар зада
шабхуурдаад,
Бусаадаг һэн Үхэрөө урдаа
туугаад.
Хажуушаа Үхэрэйнгөө
тэрьелхээ һанаа һаань,
Хазаарлаад, ноголоод бүхэ
гэгшээр
Ара хойноо шагтиитар
хүтэлөөд,
Асархал даа Эзэн зайгуул
Үхэрөө.

Эхэнэрнүүдтэ би дурадхал
оруулхам:
Эрэ нүхэрэйнгөө бэлшэшоо
хадань,
Тугаарай Үхэрые асардаг
мэтээр
Туужа гү, хүтэлжэ гү абаашыт
гэртээ.

— Ороёо унаад табилуулхам гү? Орон нютагуудаараа айлшалхам гү?

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ХУҺАН БА САГАЙ УЛАРИЛ

Арад зоной адаглаһанай ёһоор

Хэрбээ хабартаа хуһан модонһоо шүүһэн ехээр гоожоо һаа, бороотой зун болохо.

Хэрбээ хабар хуһанай шүүһэн амтагүй байбал, таряан элбэгээр ургаха.

Хэрбээ хуһан модоной урагшаа нэнгээ һаань, халуун зун болохо гэжэ хүлеэхэ.

Хэрбээ намартаа хуһа, уляаһанай набшаһанай хуу сэбэр болоторoo унаа һаань, һайн ургасатай баян жэл болохо.

Хэрбээ намар хуһанай орой дээрэһээнь шарлажа эхилээ һаань хойто хабар эртэ дулаарха, харин дороһоо шарлажа захалбал, хабар хожом болотор хүйтэн байха.

(«Сельская новь» журналһаа абтаба).

ФЕЛЬЕТОН

ХҮСӨӨТЫН ХҮДХЭШҮҮЛ

Үзэсхэлэн гоё газарта түбхинэһэн Хүсөөтэ нютаг. Шэнэ совхозой түб болоһон энэ һууринай шэнэжэ түхэл хэмгүй түргэнөөр хубилна. Шэнэ шэнэ байшангууд, шэнэ үйлсэнүүд. Сэсэрлигэй һуури табижа, модо һуулгагданхай.

Малаан шара наран орохо тээшээ тонгойн жаргана. Үдэшын сэнгэлигтэ энэ һууринай үйлсөөр алхалнаб. Хүхы шубуунай хонгёо дуун хангхинана. Үшөө ямаршьеб шубуун өөрынгөө хоолой мэдүүлнэ. Иимэ үедэ хүнэй сээжэдэ арюун лэ бодол түрэдэг бэзэ. Иигэжэ сэнгүү һайхан сэдьхэлдэ эзэлэгдээд ябатарни, тээ оройшог болоһон хойно эндэхи нэгэ үйлсэдэ юрэ бусын мэгдүү хашхараал үдэшын тунгалаг агаарые хахар сохибо. Бишье сошобоб. Иимэ аалин намдуу үдэшэ юун болоотойб?

Володя Эрдынеевэй эхэ Норжима Базарова ехээр айнги, тэбэдэнги.

— Ноёдтошье мэдүүлһэмни хэрэглэжэ үгэхэгүй юм байна. Энэ басаган бидэ хоёрой бүхы урдаа хараха хүниинемнай иигэтэр сохижо гэмтээбэ. Хүдэлхэшье аргагүй, тархи эхниень хуу гэмтээгээ, юумэшье эдинэгүй, ама руунь шэнгэн унда хэһэмни тогтоо болоод байна. Врачые дуудаһамнай, «Скорая помощь» ерээд, огтолон хүдэлгэжэ болохогүй, мүнөө дээрэ больницада оруулха аргагүй гээд, эндэнь аргалха заабари фельдшертэ хэлэжэ үгөөд, бусаа. Яаха, хээхэ хүн гээшэ биб. Энэм эдэгэхэ гээшэ гү?,— гээд эхэнь нэгэ маанадай нюур харана, нэгэ хүбүүн тээшээ үһатан татаһан нюдөө залана. Ехэл хүндэ, хүндэ байна даа,— гээд балай дуугарһанаашье ойлгонгүй Норжима Базарова хэдэ хэдэн дахин дабтаадхина. Шарайнь барагар. Урда үдэшэнь болоһон үйлэ хэрэгүүд тухайда хөөрэнэ.

Июниин 10-най үдэшэ «Одон» совхозой гурбан механизатор: Владимир Эрдынеев нэгэ талаһаа, Дашабылов Гончик Базаров Жамбал хоёр нүгөө талаһаа хатуу харын охин дунда хүсэеэ үзэлсэһэн байба.

Гончик Дашабыловайхи. Томо гэгшын гоё байшантай, хашаа хаалтань ябгэмэ. Гэртэнь һамганиинь, хүгшэд-төөдэйнэр, хоёр үхибүүд. Совхозой парткомой секретарь Н. Р. Цыбикдоржиевтай сугтаа энэ айлда ерэбэбди.

— Инхэдээ юун болоно гээшэб даа, Гончик?— гээд нүхэр Цыбикдоржиев асууба.

— Юун болоо юм! Хүниие дахажа ябаад, һогтуу галзуугаар алахам, хюдахам гэхэдэнь, яаха зомбибди. Володя манайхиһаа ямар үһөө хяһаа нэхээ юм агшаб? Хүнэй гэртэ ерэжэ байжа сохихоёо һанахадань, Жамбалтай хамһаад түлхеэл һэмди. Бэшэ яаха байгаабибди!?— гээд эдэ бүгэдэн тухайдаа хөөрэхэдөө Гончик Дашабылов шанга шангаар дуугарха, нюдөө үзүүрлэхэ юм.

— Би ехээр сухалдахадаа мэдээгээ табижархидаг хүмби, юушье һананагүйб,— гэжэ нэмэбэ. Муул һаа Гончик, мохоол һаа — магардаан гэдэргээ бүхы юумэ нам дээрэ ашахаяа һанаа юм гү? Хуули зургааниинь тодоруулна юм бээзэ, сомоной Соведэй түрүүлэгшын юумэ бэшэ гэхэдэнь, буряадаар нэгэ юумэ эреэлээд үгөө һэм,— гээд аниргүй болобо.

— Сохюулагша Володя Эрдынеевтнай ямар байнаб гэжэ мэдээ гүт?— гээд асуунабди.

— Үгы!— гээд, тэрээн руу ошохоёошье байһан хүн үгы гэнэндэл эрид шууд харюу хэлээд, абяа шэмээгүй һууна. Дүшээ шахажа ябаһан шэрүүншэг шарайтай энэ хүнэй нюдэн сухалгайгаар ялалзана. Муу юумэ хээбди, хүниие гэмтээгээбди гэжэ балай бэ... гэмнэхэ, сэдьхэлээ зобохо тамир энэ хүнэй шарайда бүришье обёороггүй, харин гэртэм ерэжэ байгаад хүндэрөөд хадань зүб лэ харюу үгтөө. Бүхы юумэн Володиһоо гараа гэжэ Гончик Дашабылов бэсэ таһа үмөөрэнэ.

Энээн тухайда Хүсөөтын сомоной Соведэй түрүүлэгшын нэрэ дээрэ нэгэ иимэ мэдүүлгэ ороһон байба:

...Июниин 10-да үдэшын 7—8 час багта Гончик-Жап Дашабылов Жамбал Базаров хоёр минии хүбүүн Владимир Эрдынеевые ехээр сохёо. Эдээндэ хулиин хэмжээ абахые гуйнаб.

Норжима Базарова.

Үшөө нэгэ документ уншагшадай анхаралда табия:

«Эрдынеев (нютагтаа Цыдыпов) Вл. хаанаһаа ерээ юм. Ушаргүй намда придираться болоо. Газаашаа гарахадам, хойноһоом гараад сохихоёо һанаа, тиигээд Базаров Жамбалай манай хажууда ерээд, Володиие успокоилходонь, шаагаад шуһа гаргаа. Тиигэбэшье Жамбал бидэ хоёр манайда тэрьедэжэ ерээд эдеэлжэ һуутарнай, манай хойноһоо Володиин ерэхэдэнь үүдээ шэбхэдээд, гэртээ оруулаагүйбди. Би мэдэнэгүйб, хайшан гээд үүдэ наяргажа байтарни тайлдашоо юм. Володя гэртэ орохотоёо адли Жамбалые хамарһаань шуһа гаратар шаагаа. Тиигээд би хоорондонь орожо һалгахадам, тархиим шаагаа, дала мүрыемни хазаа. Тиигээд газаашань Володиие хэрэлсы руу түлхеэ һэмди. Хэрэлсын эрмэгтэ тархи, нюураа сохижо шуһа адхаа».

Болоһон үйлэ хэрэг тухай сомоной Соведэй түрүүлэгшэдэ Гончик Дашабыловай бэшэһэн тодорхойлго энэ. Мүн энэ ушар тушаа Жамбал Базаровай бэшэһые эндэ дурдаад яахамнайб. Удхынгаа талаар нүхэрэйнгөө бэшэлгэтэй адлирхуу. В. Эрдынеевтэ медицинын хүдэлмэрилэгшын үгэһэн справка эндэ хабсаруулагдаһан. Эдэ бүгэдэн милициин зургаанда эльгээгдэхэеэ байһан документнүүд.

Эдэ бүгэдэн тухайда өөрынгөө бодомжо һанамжа хэлэлтэй гэжэ һананаб.

Володя Эрдынеевтэй хөөрэлдэжэ, эдэ бүгэдэнэй ушар ёһыень элирүүлхэ арга болоогүй. Тэрэ хүн хүндөөр гэмтэһэн байгаа. Энэ уршагта хэрэг тухай яриха зуураа нэгэ жэгтэй ушар гэхэ гү, али муу заншал тухай эндэ дурдаха шухала.

Ушар юуб гэхэдэ, июниин арбанай үдэшэ Хүсөөтэ нютагта болоһон үйлэ хэрэг эндэ оройдоо үзэгдөөгүй онсо ушар бэшэ. Эдир хүү наһандаа ябаһан хүбүүдэй ёборсолдоониие бэшэ. Эдэмнай бултадаа наһатай болоһон, хэдэ хэдэн үхибүүдтэй, гэр бүлэтэй уладууд. Зүгөөр, энэ нютагта наншалдаан, сохилдоон ходо болодог. Тиигэһэн бэеэрээ бэе бэеэ далдалалсадаг гуримтай гэжэ эндэ онсо тэмдэглэхээр. Эдэ бүгэдэндэнь нютагай зон даданги. «бүһэтэйшүүл гарайнгаа санха гаргалсаа юм аабза» гэлсэхэ, үгышье һаа «дөө, тэрэшни өөрһөөнь гараад, сохюулаа бэзэ» гэхэ зэргээр ярилдаад, эдэ мэтын элдэб гэмтэ аашанууд зүн дэгээн үнгэржэл байдаг гуримтай.

Ниитын зүгһөө хулиган ааша гаргагшадта ямар хэмжээ абтанаб гэхэдэ, заримандаа нүхэдэй сүүд дээрэ хаража үзэдэг юм байна. Гончик Дашабылов иимэ сүүдэй урда яһала зогсоһон хүн. Теэд энэнь һургаал болоогүй. Сомоной Совет, тэрэнэй түрүүлэгшэ П. Цырэмпилов эдэ бүгэдэндэ ямараар ханданаб гэжэ эндэ хоёр үгөөр дурдалтай.

— Наншалдаае тодоруулха гээшэ минии хэрэг бэшэ, бүхы хэрэгыень милицидэ эльгээхэм. Тэндэ хэнэйнь гэмтэй, хэнэйнь гэмгүйе элирүүлнэ аабза. Сугтаа архидаһан бэеэрээ тиигэлдэжэл байгаа гээбы даа,— гэжэ Петр Цыремпилов дуугараад, ходол болоно байдаг юумэн байгаал юм аабза гэһэншүүгээр хэрэгсээншьегүй, столдоо юумэ бэшээжэ һууба.

Хүн бүхэн түрэл нютагаараа, тэрэнэйнгээ һайн һайхан ёһо заншалнуудаар омогорходог гээшэ бэзэ. Теэд һүүлэй жэлнүүдтэ Хүсөөтэ нютагта болоно байгаа элдэб муухай үйлэ хэрэгүүд зоной дура гутаана. Иимэ муухай аяг аашанууд хэды болотор үргэлжэлхэ юм.

— Юрэдөө энэмнай юун болоно байһан юм гээшэб, нэрэ түрын хоромто, манайл нютагта элдэбын муухай ябадалнууд гаражал байха, муу солотой болохомнай гээшэ гү гэлдээшэн эндэ олон.

— Гончик гээшэтнай хүниие һайсахан сохиһон, хүндэшье сохюулжа үзэһэн хүйхэрнүүдэй нэгэн гээшэл даа,— гээд үшөө нэгэ эндэхи хүн хэлэбэ. Энэ үбэлдөө һогтуугаар хэдэн айлай сонхо тэһэ сохиһон байха,— гэжэ тэрэ хүн нэмэбэ.

Хубилан хүгжэжэ байһан шэнэ тосхоной шэнэжэ түхэлые хуушанай сагай хорото муухай аяг аашанууд бузарлуулна, хүхы шубуунай доон годожо байгааша ирагуу һайхан хүгжэмые бахалуурдуулжа байһан хүнүүдэй зэрлиг муухай абяан гутаана.

Саашадаа үшөө хэды дахин иимэ муухай аашанууд гараха юм аад, хэды сонхын шэл тэһэрхэ юм аад?

Д. ЖУГДУРОВА.
Хүсөөтэ — Улаан-Үдэ.

БЭЛШЭЭРИ ДЭЭРЭ. А. КНЯЗЕВАЙ фото.

РАССКАЗ

ЭНДҮҮРЭЛ

Ажалай һүүлээр Намдаг бидэ хоёр манайда ерэбэбди. Гэртэмнай хэншье байбагүй. Эжымни хүршэ айлдаа гү, али хайшааб даа ошоо хаш. Шэрэм дээрэ халуун эдеэн бэлдээтэй, ууралтана.

Бидэ нилээд эсэһэн, гэдэһээ үлдэһэн тула ехэл амтархан хоолложо оробобди. Эдеэлжэ садаад, энэ тэрэ юумэн тухай хөөрэлдэжэ, амаржа һуутарнай, эжы орожо ерэбэ.

— Садаа гүт даа? Хоюулан ерэхэ юм гэжэ мэдээ һаа, ехэ эдеэ бэлдэхэ бэлэйб,— гэбэ.

— Садаабди. Амтатайшье, ехэшье эдеэ бэлдээт,— гэжэ нүхэртэеэ магтанабди.

— Мүнөөдэр магазиндамнай ехэ эд бараан асарагдаа. Шамдаа нэгэ костюм абажархёоб. Үнэтэйшэг юм. Һайн үдэртэ үмдэхэ өөдэтэй костюм үгы бшууш. Нютагтаа бэлэн ерэжэ үгэһэн хадань абажархёоб,— гэжэ эжы абаһан костюмаа намда асарба.

Тэрэ костюм хаража үзэхэдэм, Намдаг тэрэниием пэншэлэлсэнэ.

— Тээсгэн минии абаһан костюмтай адлил. Мүнөө мэргэжэлнайшье, найрта үмдэхэ хубсаһамнайшье адли болобо. Эхир хүбүүд шэнги. Басагад һамардаг болохонь бэшэ гү?— гэжэ нүхэрни шоглон миһэд гээд:

— Үгы, шни намтай адли размерэй хубсаһа үмдэдэг юм аалиш? Харахадам горхойтоод намһаа ута шэнгилиши. Уйтадашахагүй юм гү? Үмдөөд үзэл даа,— гэбэ.

Пиджатаа үмдэжэ, гэрэлэй урда зогсоходом, Намдаг энэ костюм өөрөө оёжо, үмдүүлээд шалгажа байһандал:

— Зохид даа. Тон тааруу,— гээд дала мүрыем барисагаана.

— Һүрхэй һайн бүд бэшэ хэбэртэй аад, аяар зуун табин түхэриттэ дашье үнэтэй зөөри даа,— гэжэ эжы голонгишог.

— Зуун табин түхэриттэ?— Намдаг гайхашаба.

— Тиимэ даа, зуун табин түхэригтэ,— гэжэ эжы баталба.

— Алин бэ!— Намдаг пиджагайм шагтада һэнжэлзэжэ байһан саарһа хаража:

— Миниихи сэнтынь зуун хори бэлэйл. Теэд энэш яахадаа аяар зуун табин түхэригэйб? Миниихитэй тон адли аад лэ... Магад, наймаалагша мэхэлжэрхёогүй юм аабза?— гэбэ.

Нүхэрэйнгөө иигэжэ хэлэхэдэ, тэрэ саарһыень абажа харабаб. Зүб даа, зуун хори байһан аад, зуун табин түхэриг гэжэ заһажа бэшэгдэнхэй байба. Бишье гайхашабаб. Наймаалагша басагантай Намдагай үелдэгые һайн мэдэдэг хадаа нүхэрэйнгөө ямархан бодолдо абташоод байһыень тухайлнаб. Юундэшьеб һэжэг түрэжэ:

— Костюм абахадатнай магазин соо ондоо хүн байгаа һэн гү?— гэжэ эжыһээ лаблабаб.

— Хажуудам Гажад байгаа һэн. Галсанай Гүжедмаа энэ костюм Гармадаа абаха гээд, үнэтэй гэжэ голожорхёо. Тэндэ Сэрмаа, Сэбжэд, Сэндэмэ байгаа. Үшөө хэд һэм даа, олон хүн һэн. Тэдэнээр яахаа һанаабта? Долгор намайе мэхэлээ гэхэ һанаатайлтайт? Үгы даа, Долгор намшуу хүгшэдые мэхэлхэгүйл байха. Тэрэш һөөл зохид, һайн зантай басаган агша. Муу юумэндэ һожоргүй, үнэн сахэ. Дэмы дэмыл бү һоонотошолдогты!— гэжэ эжы манние зэмэлээдхибэ.

— Костюмаа абалши. Магазинда ошожо, элирүүлжэ ерэе,— гэжэ Намдаг намда захирба. Магазинда ерэхэдэмнай үүдэниинь суургатай байба. Ойро дүтэ хэншье харагдабагүй. Нэгэ хэды соо магазинай газааһуур һүндэлөөд, наймаалагшын ерэхагүйдэ, гэдэргээ бусабабди.

Гэртэ орохотоймнай сасуу:

— Хэлээ һэм шууб, Долгор мэхэлхэгүй гэжэ. Мүнөө өөрөө ерээд ошоо. Фактура гэнэ гү, юун гэнэ даа, нэгэ тиимэ саарһаниинь буруутаа юм ха. Тиигэжэ аймагһаа хонходоо гэнэ. Намһаа үлүү абажархиһан гушан түхэригөө асаржа үгөөд, алдуу хээбди гэжэ хүлисэл гуйгаад ошоо,— гэжэ эжы баяртай дуулгаба.

— Долгорто ман тухай хэлээ гүт?— гэжэ Намдаг эжыһээ һураба.

— Хэлээ даа. Долгор, шамайе хоёр хүбүүд мэхэшэн гэхысээ хэлсээд, костюмаа абаад, шамда ошоо гээб,— гэбэ эжы.

— Долгор юун гээб?— гэжэ нүхэрни мэгдүүхэн һонирхобо.

— Юумэ хэлээгүй. Миил энеэнэ һэн.

Намдагай Долгорто ошоё гэхэдэнь, баһал газаашаа гарабабди.

Манай холошье ошоогүй ябатар, Долгор хүршэ айлһаамнай гараад, урдаһаамнай наашалба.

Тэрэ маанадай хажууда тогтоншьегүй, хажуутаарнай үнгэрхэдөө, Намдагай хасар халта дайража:

— Һэргэг ябалши, нүхэр механизатор,— гээд, ташаганаса энеэһээр саашалшалай.

— Галаар хайражархихадал болобо гү!— гэхэдэм, нүхэрни хасараа барижа:

— Нээрээшье, яагаа уриханаар эльбээдхинэб, шолмошни,— гэжэ Долгорой хойноһоо хараһаар гээгдэбэ.

— Ойлгобо гүш?! Намаяа алдажархибаш гэхыень. Һанана гүш, тээсгэн студент хүбүүнтэй холбооридоош гэжэ дэмы газарта Долгороо зэмэлһэнээ. Мүнөө мүнгэ мэхэлжэ абаа гэжэ һэжэглэбэш. Иигэжэ эндүүржэ ябаһаар шабардашахадаал һаатахагүйш даа, нүхэрни,— гэжэ Намдагаа шэртэһэдэбэб.

Намдаг түр зуура бодолгото боложо байтараа:

— Шолмошни! Эй, Дол-гаар, хүлеэ-гыш!— гэһээр басаганай хойноһоо шуумайшаба.

Ф. ЦЫДЕНЖАПОВ.

ХАБАРАЙ АЯЛГАНУУД

ИНАГ ДУРАНАЙ ДУУН

Би энээниие март һарын нэгэ үглөөгүүр ажаглаа һэм. Үнэгэнэй юрын, зунай гангинаан бэшэ, харин хэдэн хүнэй нэгэ доро дуулаһан шэнги соностобо.

Үнэгэн ой модоной захада һуужа, үглөөнэй хүхэ тэнгэри өөдэ үлын хандажа, саанаһаа, сээжын гүн сооһоо утаар татажа, мүн заримдаа нарин шангаар улина, инаг хайрата амитанаа дуудана. Гэбэшье абяан соонь гансаардангы байдалай, гуниг гашуудалай аялга хадуугдана. Энэнь инаг-дуранай дуун байба.

ХИРЭЭ

Харалши — хирээ хаям. Баһал хабарай дуу хангюурдана. Үбэлэйхитэй жэшэхэ юун байхаб. Тиихэдэ хажар хуурайгаар хаагалхаһаа ондоо юумэ соностодог аал? Мүнөө хара: ехэ сүмөө зохидхоноор, иргуу тодохоноор дуулажа һууна.

ОЙН ДИРИЖЕР

Һүүлээ һэбюур шэнгеэр задалжа арбайлган, даляа далбайлган доошонь табижа, эреэхэн үбсүүтэй тоншуул хуурай гэшүүһэн дээгүүр дамжан алхална. Үндэр хамартай аад, фрак үмдэһэн бишыхан хүндэл адли тэрэ ой модоной аялга абяануудые аргагүй шагнаархана. Урмаа хухарһан шэнги хамараа ёдолзуулан, тархяа һэжэржэ, эгээ хэнэйшьеб гаргажархиһан алдуу заһаха гэһэн юм шэнги тогтон зогсожо, бүхы ой тайгые сууряатаса тоншожо эхилбэ.

Бүхы дуушад, хүгжэмшэд минута соохоно аниргүйнүүд болошобо... Гэбэшье тэрэ дахинаа томоотой дорюунаар үнөөхи гэшүүһэн дээгүүрээ фрак үмдэһэн хүн шэнгеэр алхалба.

М. БАРАНОВ.

ХҮДӨӨ БЭШЭГШЫН ЗУРАГЛАЛ

КОЛХОЗДОО ХҮНДЭТЭЙ ЦЫПИЛМАА

Гансата танилсуулһуу: манай колхоздо (бидэ Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхоздо ажаһуунабди) Цыпилмаа Гармажаповна Шодоева гэжэ бэрхэ һаалишан бии. Би Цыпилмаае түрүүн харахадаа: «Даншье һаа, хүндэ халдасагүй хүн гү даа?» гэжэ һанаһан байгааб. Зүгөөр тэрэмнай үсөөншэг үгэтэйшье һаа, урин налагай зантай эхэнэр байшоо.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэдшье, юрын колхознигуудшье нэгэн дуугаар иигэжэ баталха:

— Ажалша бүхэригөөрөө Цыпилмаае хүсэхэ хүн дүтэ наашашье үгы даа!..

1966 он. Үдэшэлэн ажалһаа Цыпилмаагайнгаа эсэнгишэг бусажа ерэхэдэнь, нүхэрынь газетэ һарбайба:

— Уншал даа.

— Газетэш уншахые һанахаар бэшэ байнал деэ.

— Уншыш даа. Указ гараа. Орденоор шагнагдааш.

— Юу?!

— «Хүндэлэлэй тэмдэг» гэжэ орденоор шагнагдабалши даа.

— Юушье ойлгоногүйб,— гэжэ Цыпилмаа сэхээ хэлэбэ.

— Үгы, юуень ойлгожо ядаа хүмши. Уншыш,— гээд тэрэнь газетын түрүүшын нюурта тунхаглагдаһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ сооһоо нэрыень олоод уншажа үгэбэ.

— Үгы, яагаа жэгтэй юм дээ? Хүнһөө үлүү хүдэлжэ ябанаб гэжэ һанагшагүйл деэ.

— Оролдолгыеш, үнэн сэхэ ажалыеш үндэрөөр сэгнэбэ гээшэ ааб даа. Баярлахын орондо, юугээ гайхажал һуунабши?

— Һанаан заяанда ороогүй юумэнэй болошоходо, гайхангүй яахабиб. Баярлаагүйем яажа мэдээбши? Баярлаһандаа, эсэнхэймниш гарашаба хэбэртэй...

Тэрэ үдэшэндөө зон нүхэдынь, колхозой хүтэлбэрилэгшэд ерэжэ, орден хайрада хүртэһэн түрүү һаалишанаа үнэн зүрхэнһөө амаршалаа, һайхан юрөөлнүүдээ хэлээ һэн.

Цыпилмаа Гармажаповнагай иигэжэ орденоор шагнагдаһаниинь гайхалгүй. Дайнай шэрүүн жэлнүүдтэ хориёо гүйсөөгүй басаган бусадтай хамта колхоздо хүдэлжэ эхилээ. Тэрэ гэһээр ажалайнгаа жолоо алданагүй. Табяад онуудһаа һаалишанаар хүдэлнэ. Тиихэдээ, Цыпилмаа Гармажаповна хододоо магтаалтай, түрүүшүүлэй зэргэдэ ябаа. Хоёр дахин Москва ВДНХ ошоо. Хэдэн олон грамотануудаар шагнагдаа. Тэрэ тоодо БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамота абаа. «РСФСР-эй социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн тэмдэг үбсүүндэнь ялардаг.

Мүнөөшье Цыпилмаа Шодоева эрхимээр хүдэлһэн зандаа. Мүнөө манай аймагта үзэгдөөгүй таһ гасуур боложо байна. Тиимэһээ малай эдеэлсэшье нюруушаг аа даа. Гэбэшье, жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүхэнһөө 1089 литр һү һаагаа. Май һарын дүнгөөр үнеэн бүриһөө 248 литр һү һаажа, Цыпилмаамнай аймаг соогоо түрүү һууриида гараба.

1961 ондо Цыпилмаа Гармажаповна Шодоевагай ажабайдалда урматай ушар тохёолдоо һэн: түрүү һаалишан түрэл партиингаа зэргэдэ гэшүүн боложо ороо. Коммунист Цыпилмаа Шодоева улаан билетээ хирэ тооһо халдаангүй, ажалай алдар солотой батаар ханилжа ябана ха юм. Колхоздоо хүндэтэй һаалишамнай Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе ажалай үндэр амжалтаар угтаха гэжэ шиидэнхэй.

И. ИСТОМИН,
колхозой парткомой секретарь.

Энээн тухай дуулаа һэн гүт?

ХОНИНДОО НЮДЭНЭЙ ШЭЛ ЗҮҮЛГЭЭ ҺАА...

Хүн гээшэ эгээн түрүүн хони, ямаадые бэедээ дадхаажа, гэрэй амитад болгоһон гэжэ тоологдодог. Харин һураггүй хожом үхэр, моридые һургажа абаһан. Юрэдөөл аяар хоёр мянга хахад жэлэй саада тээ Дунда Азида хүнүүд хонин һүрэгые адуулдаг байһан түүхэтэй. Амитадые хүнэй хайшан гэжэ һургаһан, гарай болгоһон тухай 12 ондоо номнол бии.

Эдэ номнолнуудые шэнжэлжэ байхадаа Уманиин эрдэмтэн Б. Игнатьев иимэ тобшолол хээ: Шулуун зэр зэмсэгтэй байха үедэ хүн зэрлиг хонидые бэедээ дадхаажа, гарай болгожо шадаха байгаа. Юуб гэхэдэ, хонин гээшэ холо харадаггүй амитан ха юм. Бэеэ хүсэһэн хонид хүү шахуу хараса муутай, дуулахадаашье тулюур.

Хэрбээ хонидто хүсэтэй, холо байһан юумэ томо болгодог һайн нюдэнэй шэл зүүлгээ һаа, тэдэниие гарай болгожо һургахань нилээд бэрхэтэй байха бэлэй.

ТОН БАГАХАН ТАХЯАНУУД

«Звездочка» гэжэ шэнэ үүлтэрэй тахяа бии болгохын тула француз шубуушад арбан жэл оролдоо. Эдэмнай тон багахан бэетэй т... хяанууд юм. Урда тээнь юрын ... гэ томо тахяагай байха газар арбан тиимэ багахан тахяа багтаха байна. Тиигэжэ шубуун фабрикын багтаасань арба дахин ехэ болоно. Гэхэтэй хамта тэ... багахан тахяагай үндэгэн юрын тахяагайхиһаа нэгэшье дутуугүй.

ЗҮГЫ ҺААЛГА

Хэр үгһаа хойшо зүгын хороо тон һайн эм гэжэ тоологдодог. Зүгы хадхажа, хоронойнгоо тон багахан хубиие үгөөд, өөрөө эрт... бэшэ хосордог юм. Һаяшаг конструкторнууд электрын хүсөөр ... дэлжэ, зүгынүүдые һааха тон бишыхан машинка хээ. Тэрээгээр зүгынүүдэй бэеые оройдоошье а... тээнгүйгөөр хорыень абаха аргатай болоо. Тиигэжэ «һаагдаһан» зүгынүүд ямаршьегүй, урдынхидаал адли үнөөхи мёдоо оролсотойгоор суглуулжа ябадаг.

(США).

«Техника молодёжи» журналһаа абтаба.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—82-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-36, 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР.

Н-00555. Зак. № 59